ԵՐԵՍՈՒՆ ԵՒ ՄԻԼԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 3322 — ՇԱԲԱԹ 27 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1882 — Ն. Տ. 8 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1882

ՊԱՏՄԱՆԹ

Տարեկան գին Կ. Պոլսոյ համար 10 Մէճիտ
» » Գաւառաց » 12 »
Վեցամսեայ » Կ. Պոլսոյ » 5 1/2 »
» » Գաւառաց » 6 1/2 »
Օտար թղթատարով ղրկուած 2 1/2 լիրա
Նամուցման տողը մէկ անգամի համար 3 ղրշ
երկու անգամի համար 2 ղրշ է. աւելի անգամներու համար զատ սակարկութիւն կը լինի։

ԱԶԱՏՈՒԹԻՒՆ

ԼՐԱԳԻՐ

ՊԱՏՄԱՆԹ

Դուրս գնացած լրագրաց ճամբու ծախքը խմբագրութեան վրայ է։

Լրագրոյս վերաբերեալ նամակ կամ որ եւ իցէ գրութիւն խմբագրի՝ Տնօրէնին պիտի ուղղուի։ Կ. Պոլիս Պա[illegible] — Գափու Ճէլալ Պէյ խան թիւ 31 Մասիսի դրատեղակը։

[illegible] ծախքը չվճարուած նամակ չընդունուած նամակ, յօդուած, եւայլն ետ չեն տրուիր։

30 ՓԱՐԱԶ — ՀԱՆԱՊԱԶՕՐԵԱՑ — 30 ՓԱՐԱԶ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Խան։ — Հեռագրական։ — Ազգային լուրեր։ — Հայոց ազգասիրութիւնը (Շարունակութիւն)։ — Թղթակցութիւն ի Ռումանիայեանէ։ — Ռումանիա։ — Հայկական Կրթարան։ — Դատարակութիւն Հայ գիւղացւոց։ — — Նաւթաթաղործութիւն ի Կաւկասիա։ — Ամառնային։ — Թերթօն Մասիսի։

Կ. ՊՈԼԻՍ 27 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Լրագրէն Էքսբրէս, արտաքին գործոց Նախարարի խորհրդական Ցատեան Յարութիւն Էֆէնտիի Ա. կարգի Մէճիտիէ պատուանշան ըստանալուն առթիւ՝ իւր երէկեան թուով հետեւեալ տողերը կը գրէ, զորս անշուշտ մեծ բերկրութեամբ պիտի կարդան մեր ազգայինք։

«Կայսերական հրովարտակն, որ այս պատուանշանը կը շնորհէ կայսերական կառավարութեան ամենէն ականաւոր և ամենէն անձնուէր ծառայներէն միոյն, կը յայտնէ թէ ի Ներսիսեան գերագոյն տրուած է։

Ցատեան գերդաստանն՝ եթէ ոչ Հայ ընտանեաց ամենէն հինը՝ գէթ ամենէն հիներէն մին է, որք յորդւոց որդի և դարուց ի դարս ծառայած են Օսմ. վեհապետաց՝ այնպիսի անձնուիրութեամբ որ երբէք չէ վրիպած, և որ կը ցուցնէ թէ առ Օսմ. գահն հաւատարմութիւնն այդ ազգատոհմին աւանդական ըստ կոչմունքն եղած է։

«Այն շնորհալի երախտագիտութիւն զոր վեհ. Սուլթանը բարեհաճեցաւ յայտնել Ցատեան գերդաստանին մէջ տիրող այդ բարեմասնութեան համար, որոյ արդի գլուխն է Ցատեան Յարութիւն էֆէնտի, բոլորովին բարեդէպ էր և արժանի։

1880 յունիս ամսէն ի վեր, յորում Ցատեան Յարութիւն էֆէնտի իւր արդի պաշտօնին կոչուեցաւ, չէ գադրած ամենակարեւոր ծառայութիւններ մատուցանելէ, և իրաւամբ կրնանք ըսել թէ գրեթէ պետական նաւուն զեկավարն եղաւ այն կարգ մը տագնապալից դէպքերուն մէջ, որք Ադրիատիկի մէջ պատահեցան և Նեղոսի վրայ յաջողապէս վերջացան։

Երէկ հեռագիրը ծանոյց թէ բուլիրան Մէճիտէի և Ճիւտէի մէջ ստացուցած է։ Այս ցաւալի լուրը բնականաբար մտահոգութիւն պատճառած է հասարակութեան, մանաւանդ այն խլամ ընտանեաց, որք ուխտի գնացող անդամներ ունին ի Մէքքէ։ Վաղըմ կ'ըսէ թէ հասարակութիւնն անհամբերկ'ապասէ խմանալ թէ մայրաքաղաքիս առողջապահական խորհուրդն ի՞նչ միջոցներ ձեռք առած է այդ պատուհասին ծաւալումն արգիլելու համար։

Ֆրանսական դեսպանատան թարգմաններէն Պ. Ֆերլիէի և Բերայի ոստիկանապետ Պահրի փաշայի միջև անցեալները ծագած վէճին պատճառաւ՝ Պ. Ֆերլիէ ժամանակէ մ'ի վեր Օսմանեան պաշտօնատանց մէջ թարգմանի տիպոսով չէր ընդունուեր, պահանջելով որ Պահրի փաշային դահացում պարտէր տալ։

Թերճէմանի Հագիդաթ կը ծանուցանէ թէ Պ. Ֆերլիէ պէտք եղած գոհացումը տուեր է Պահրի փաշային. հետեւապէս նախարարապետ Բարձ. Սայիտ փաշա շրջաբերական մ'ուղղելով կառավարական պաշտօնատանց յանձնարարեր է որ Պ. Ֆերլիէ ըստ առաջնոյն երբեւ թարգման ընդունուի։

Վաղըմ կը ծանուցանէ թէ Օսմանեան դրամոց միացման խնդիրն այս օրերս Պետական խորհրդոյ մէջ խորհրդակցութեան նիւթ եղած է։

Նոյն լրագիրը կը ծանուցանէ նաև թէ Խտիվը Եգիպտական զօրաց ընդհանուր հրամանատար անուաներ է զՊէյքը փաշա, և թէ մեծ տէրութեանց ծանուցագիր մը ղրկելով խնդրեր է որ միջազգային դատարանաց պայմանաժամն երեք տարի եւս երկարացնի։

Կը ծանուցուի թէ 0/0 ին 5 տոկոսով 150,000 արտօնաւոր արժէթուղթք յառաջիկայ երեքշաբթի օրը Նոյ. 2/14, փարիզի Լոնտրայի և Կ. Պոլսոյ հրապարակաց վրայ չբաժանուելու պիտի հանուին։ Այս արժէթուղթք, որք 20 ական լիրա արժողութիւն պիտի ունենան, Ղալաթիոյ սեղանաւորաց մէկ մասին պահանջքը վճարելու պիտի գործածուին։ Ցայտնի է թէ Ղալաթիոյ սեղանաւորք դրաւի իրաւունք ունէին վեց անուղղակի տրոց վրայ, որք՝ կայսերական կառավարութեան և օսմ. արժեւտարոյ միջև եղած կարգադրութեան համեմատ՝ Օսմ. ընդհանուր պարտուց վճարման յատկացան։ Ահա այդ սեղանաւորաց պահանջքը վճարելու և վեց անուղղակի տուրքերը գրաւէ ազատելու համար է որ 1881 դեկտ. 8/20ի կայսերական հրամանագրին համեմատ արտօնաւոր (բրիվիլէժիէ) արժեթուղթք չբաժանուելու կը հանուին։

Օսմ. Կայսերական Պանքային Բ. Տնօրէն Պ. Տըվոյ, որ քանի մ'ամիս է ի վեր առողջական պատճառներով Ֆրանսա գնացած էր, յառաջիկայ շաբաթ օրը մայրաքաղաքս կ'ապատուի։ Վաղըմ կը ծանուցանէ թէ Պ. Տըվոյ Փարիզի սեղանաւորաց ումանց հետ բանակցելով համաձայնութիւն գոյացուցած է ծրխախոտի Բէժիին խնդրոյն վրայ և թէ պէտք եղած հրահանգներն ըստացած լինելով կայսերական կառավարութեան տեղեկագիր մը պիտի ներկայէ։

Վերջին թղթաբերով եկած Հելլենական լրագիրք կը ծանուցանեն թէ Հելլենական և Օսմանեան պատուիրակաց մէջ եղած կարգադրութեան մը համեմատ՝ Ցունաստանի թողուելիք տեղերը մեան առ մեան պիտի յանձնուին։ Ցանձնումն արդէն սկսած է, և Օսմանեան զօրքերը Բիւթայէն քաշուելով՝ Հելլենական զօրքերը գրաւած են զայն։

Նախընթաց օրը Բերայի ոստիկանապետ Պահրի փաշա իւր հրամանաց ներքև գտնուող ոստիկանութեան սպայներն իւր քով բերել տալով պատուիրեց որ աչալուրջ հսկողութիւն ընեն իրենց պահպանութեան յանձնուած թաղերուն ապահովութեան վրայ և միանգամայն ըսաւ թէ կիրենք պատասխանատու պիտի բռնէ եթէ երբէք դողութիւնք լինին։ Հրաման ըրաւ նաև որ գիշեր ցորեկ պահակախումբեր պտըտին։

Ցունաստանի թողեալ տեղերու մէջ գտնուած պետական կալուածներուն ու վաղըֆներուն խնդիրը կարգադրելու պաշտօն ունեցող Օսմ. պատուիրակ Խամիլ պէյ՝ պէտք եղած հրահանգներն ստանալով շաբաթ օրը մայրաքաղաքէս մեկնեցաւ յիւր պաշտօնատեղին։

Քաղաքապետ Մաղհար փաշա խմանալով որ Շահզատէ պաշի և Ադսերայի կողմերը խաղաղութիւն հաստատուած լինելով, կարդ մը անփորձ մարդիկ խաղմոյց ձեռք որս կերթան, ոստիկանութեան նախարարին ուշադրութիւնն հրաւիրեց և միանդամայն թաղապետական պաշտօնատանց հրահանգ ղրկեց որ իրենց շրջանակին մէջ հսկողութիւն ընեն և այդպիսի խաղատուններ եթէ կան, ոստիկանութեան իմացնեն։

Հինգշաբթի օրն Օսմ. դրօշակ կրող առագաստանաւ մը Սեւ ծովուն մէջ վոսփորի նեղուցին մօտ փոթորկի բռնուելով վտանգի մէջ էր. Բիվայի օգնութեան կայարանէն տեսնուելով անմիջապէս օգնութիւնք հասան և մէջը գտնուող 25 մարդիկն, որոց 3 ը կին, ազատեցին։

Եգիպտական կառավարութիւնն Արապի փաշայի և այլ բանտարկեալ ապստամբապետաց թոյլ տուեր է որ Եւրոպական լրագրաց թղթակիցներուն հետ տեսակցին։

Հելլենական ոստիկանութիւնը Շերայի մէջ բազմաթիւ չարագործներու ընկերակցութիւն մը գտաւ, որ թղթակցութեամբ և ծածկագիր հեռագրով հաղորդակցութեան մէջ էր Կ. Պոլսոյ, Զմիւռնիոյ, Ալէքսանդրիոյ և արեւելից ուրիշ գլխաւոր քաղաքաց մէջ հաստատուած չարագործներու հետ։

Կիրակի օրը Սամաթիոյ մէջ ցաւալի դէպք մը պատահեցաւ։ Երկու հայ տղայք, մին իսն և միւսը տասն տարեկան, ի միասին կը խաղային. ասոնցմէ մին՝ իբրև կատակ՝ իւր ընկերոջ զմելիի հարուած մը տալ ձեւացուց և այս վերջինը դէպ յառաջ շարժում մ'ընելով զմելիին բերանն իւր աջ կողը մխեցաւ բաւական խորունկ։ Խեղճ ատան անմիջապէս Ազգ. հիւանդանոցը փոխադրեցաւ և կըսուի թէ յուսահատական վիճակի մէջ է։

Բոլիսեցոնաս Բսլիթիք լրագիրը կը հերքէ Եւրոպական լրագրաց ումանց հրատարակած այն լուրը թէ Գարատաղի Նիքիթա իշխանը Ռուսիոյ կառավարութեան կողմէ ի մեծաց Իտալիա պիտի երթայ յատուկ պաշտօնով։

Տիմնիսի անուն հռչակաւոր չարագործ մը, որք քանիցս դատապարտութիւն կրած և վերջերս ալ 3 տարի բանտարկութեան դատապարտուած լինելով բանտէն փախած էր, երէկ Բերայի ոստիկանութեան կողմէ բռնուեցաւ։ Չարագործը տեսնելով որ պիտի բռնուէր, սկսաւ բէվոլվէր պարպել ոստիկանաց վրայ, որոց միոյն քիթը վիրաւորեցաւ։

Բեռլինեան կը հեռագրեն թէ Ռուսական կառավարութիւնը ծովային պաշտօնատան ելմտացոյցին վրայ կարեւոր յաւելուած մը պիտի ընէ։ Այս յաւելուած նոր զրահաւորներ չինելու պիտի դործածուի։

Ռուսիոյ ներքին գործոց նախարարը խիստ միջոցներ ձեռք առեր է Ռուսիոյ Պոլթիկեան գաւառաց մէջ բնակեալ Գերմանացւոց դէմ երեւան եղած հակագերմանական յուզումն արգիլելու համար։

ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Լոնտրա 7 Նոյ.

Վեհ. Թագուհին Ուոյլի զօրավարին լրատուութեան ատիճան տուաւ Պարոն Ուոյլի օվ Բէրդ տիտղոսով (այսինքն՝ Պարոն Ուոյլի Գահիրէի), ինչպէս նաեւ Սըր Պ. Սէյմուր ծովապետն Պարոն Ալէքսէյրը տիտղոսով։

Եգիպտոսի Անգլիական զօրաց մէջ քանի մը տենդի դէպքեր պատահեցան։

Սըր Զ. Տիլք երէկ երեսփոխանական ժողովին մէջ յայտարարեց թէ Եգիպտական կառավարութիւնը միայն պատասխանատու է Արապի դէմ եղած ամբաստանութեան։

Այլ առաջոյ հասած հեռագիրք

Գահիրէ 7 Նոյ.

Շերիֆ փաշա ըսաւ թէ չկրնար նախարարաց խորհրդին ներկայ գտնուելու հրաւիրել Ֆրանսական ելմտական տեսուչ Պ. Պրէտիֆն, որովհետեւ Անգլիացի ելմտական տեսուչը չուզեր ներկայ գտնուիլ։

Ալէքսանդրիա 7 Նոյ.

Լորտ Տրֆիրին այս առաւօտ հոս հասաւ։

Գահիրէ 7 Նոյ.

Խտիվին մէկ հրամանագիրը իսոն դատարանաց ձեռքէն կ'առնու հատուցմանց խնդիրը կարգադրելու ձեռնհասութիւնը։ Այս նկատմամբ յատուկ յանձնախումբ մը պիտի անուանի։

Մէքքէի մէջ քոլէրային սատակացած լինելուն զրոյցը չէ հաստատուած։ Կրնայ իսկ ամբողջապէս անհետացած լինիլ։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—o—

ՀՐԱՒԷՐ

ԱՌ ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՐԵՍՓՈԽԱՆՍ

Ազգային ժողովը դռնբաց նիստ ունի յառաջիկայ հինգշաբթի, 28 հոկտ. ի Մայր Եկեղեցի Գումբ Գարուի։

Ատեանը պիտի բացուի ժամ 4 ին և գոցուի 6 1/2 ին։

Հրաւիրեալ են Ազգ. Երեսփոխանք իրենց ազգասիրական պարտականութիւնը կատարելու փութալ։ Մնամք աղօթարար

ՊՍՏՐԻՒԱՐԲԱԿՍՆ, ՓՈԽԱՆՈՐԴ

26 Հոկտ. 1882

ՕՐԱԿԱՐԳ

1. Ընտրութիւն առաջին Ատեանապետի Ազգ. Ժողովոյ.
2. Ընտրութիւն 14րդ անդամի Քաղաքական Ժողովոյ.
3. Ընտրութիւն կրօնական Ժողովոյ։

Նորակաղմ Քաղաքական Ժողովն երէկ թերակատար նիստ մ'ըրաւ։ Ներկայ էին միայն ութ անդամք։ Հակառակ նախկին ակնկալութեանց, նորընտիր անդամց երկուք, Գրիգոր էֆէնտի Խաբրեան և կարապետ էֆէնտի Հայարեան հրաժարական ղրկած էին։ Իսկ Մամիկոնեան, Պապոյեան և Գալըճեան էֆէնտիք բացակայ էին։ Այս վերջինը նոսին աւարտելէն յետոյ եկած է. իսկ առջի երկուքը պաշտօնն ընդունելով հանդերձ, նոյն օրն իրենց անձնական ղբաղմանց պատճառաւ չեն կրցած գալ։

Ներկայ անդամք ամենէն առաջ Դիւան մը կազմելու համար անդամոց թուոյն ամբողջացման պէտք տեսնելով, և միւս կողմէ փափաքելով որ նորընտիր Քաղաքական Ժողովը Բ. Դռնէն պաշտօնապէս ճանչուելէ յետոյ գործի սկսի, առանց ուրիշ զբաղման որոշեցին ի նիստ գումարիլ յառաջիկայ շաբաթու չորեքշաբթի օրը։

Կը լսենք թէ Մաքսուտեան Սիմոն պէյ յանձն առած է համոզել զԳրիգոր էֆէնտի Խաբրեան և հրաժարականն ետ առնուլ տալ։

Եկեղեցական Համագումար Ժողովն երէկ նիստ ըրաւ ի Պատրիարքարան, ժամ 7ին։ Նկատելով որ երեսփոխանական Ժողովը վճռած էր թէ Տ. Ա. Սուրբեան երեսփոխան լինելով չէր կրնար ներկայ գտնուիլ եկեղեցականաց ումանց գանգատութեան՝ վերաբերեալ քննութեան, և թէ՝ այս պայմանաց մէջ՝ այդ քննութիւնն սկսիլ անհարելի էր, և միւս կողմէ նկատելով որ կրօնական Ժողովոյ ընտրելեաց համար արդէն պատրաստուած կանոնագիրն օրինաւոր դատուած էր նախընթաց նստին մէջ, Համագումար ժողովն որոշեց յիշեալ ցանկը նոյնութեամբ ներկայացնել երեսփոխանական ժողովոյ յառաջիկայ նստին, և ուրիշ խնդրովք զբաղելու ժամանակ չունենալով ցրուեցաւ։

Համագումար ժողովոյ անդամ եպիսկոպոսները, քարոզիչներն և աւագերեցներն երէկ ժողովոյն նստէն առաջ Երուսաղեմատուն դընացին ըստ հրաւիրանաց Ա.մեն. Տ. Եսայի Պատրիարքի, որ Երուսաղիմայ պարտուց բարձման նկատմամբ անոնց օժանդակութիւնը խնդրեց։ Իգմիրլեան Սրբազան պատասխանեց թէ քանի որ Ազգ. ժողովը ճանչած է այս պարտքն և անոր բարձման համար յանձնախումբ մը կազմած է, Հայ եկեղեցականութեան պարտականութիւնն է, առանց պարտուց գոյացման պարագայները քննելու, գործակցիլ ազգ. բարձման. բայց ցաւ յայտնեց որ Պարտուց բարձման Ցանձնաժողովը ցարդ կարեւորութիւն չէր տուած եկեղեցական դասուն, և առաջարկեց որ յիշեալ Ցանձնաժողովն յայտնի հրահանգ տայ այն եղանակին նկատմամբ, որով եկեղեցականութիւնը պարտի գործակցիլ այս նպատակին։ Խոբէն Սրբազան առաջարկեց որ ամեն եկեղեցական գումար մը ստանձնէ, և յարեց թէ ինք յանձն կ'առնու հայթայթել 120 ոսկւոյ գումարն, որ իբրեւ բացառիկ ծախք հարկաւոր է այն նոր տեսակ ծաղկանոթներու (սպասք) պատրաստութեան համար որոյմէ Լատինք արդէն դրբած լինելով Քրիստոսի գերեզմանին վրայ, Հայք ալ պարտաւորուած են դնել, իրենց իրաւունքները չկորուսանելու համար։ Իգմիրլեան Սրբազան դիտել տուաւ թէ այս գումար պարտուց մասը չկազմեր, և պնդեց իւր առաջարկութեան վրայ թէ Պարտուց բարձման Ցանձնաժողովն ինք որոշէ այն կերպն որով եկեղեցական դասը կըրնայ նպաստել այս գործին։

ՏՈՔԹՈՐ ՔԵԱԹԻՊԵԱՆԻ ՍՊԱՆՈՒՄԸ

ԿԱՄ ԻՆՔՆԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Էքսբրէս իւր երէկի թուով և «Բլազ թօբրագի եղերական դէպքը» խորագրով սա կարճ խորհրդածութիւնը կ'ընէ, որոյ նշանակութիւնը պէտք չէ դատել գործածուած բառերուն սակաւութենէն։ — «Իսկի տարի ոստիկանութեան տեղեկագիրն, ինչպէս դիտեն մեր ընթերցողք, այն անկարելի եղրակացութեան հասած է թէ այն դժբաղդ պարոնն որ անցեալ շաբթու մահ գտաւ ի Ֆեներ Պաղչէ, իւր ձեռքի իսկ սպանուած էր։ Հաւանականաբար, Ոստիկանութիւնն այս միակ անկարելի եղրակացութիւն ընտրելով, քան թէ կարելի եղրակացութեանց մին, մտածած է թէ ապագային մէջ քննութիւններ կատարել հարկ պիտի լինի, և չէ ուզած իրեն համար դժուարութիւններ յարուցանել՝ այս դժբախտ դէպքին նկատմամբ այնպիսի որոշում մը տալով, որ իւր արդի որոշմանը չափ անտեղի չլինելով, այնչափ չուտով մի կողմ չթողուի (*)։ Եթէ այս էր Իսկիտարի ոստիկանութեան նպատակն, իւր տեղեկագիրը չինելով ցոյց տըուած ոգջմտութեան և սրամտութեան ըսելիք չունինք։ Այլ զիարդ և իցէ, նոր քննութիւնք պիտի կատարուին։ Այս դժբախտ իրողութիւն խորին կերպիւ յուզած է ըզվեհ. Սուլթանն, որ իրաւամբ վրշտացած է գործին գաղտնի մնալուն համար. ուստի հրաման տուած է որ յատուկ յանձնախումբ մը կազմուի, որոյ անդամ են դատական նախարար Ճէվտէթ փաշա, վճռաբեկնիչ ատենին ընդհանուր դատախազ Լաթիֆ էֆէնտի, արտաքին գործոց նախարարութեան Գերմանացի խորհրդական Կէօշէր էֆէնտի, և Տոքթոր Միւհլիկ։ Այս յանձնախմբին հրահանգ տրուած է հաւաքել ամեն իրողութիւններ և պարագայներ որք կը վերաբերին Տոքթոր Քեաթիպեանի մահուան, խնդրոյն հաւանականութեանց վերայ կարծիք յայտնել, և որչափ հնար է՝ պարզել այն գաղտնիքն՝ որով պաշարուած է գործը։»

Այս աւուր վագրթի մէջ հետեւեալ տեղեկութիւնները կը գտնենք, որոյ բառական ճշդութիւնը չենք երաշխաւորեր, որովհետեւ մեք այս մասին ապահովեալ տեղեկութիւն չենք ստացած.

«Երէկ ժամ 3ին Ղալաթա-Սերայի ոստիկանութեան պաշտօնատան մէջ 25 բժիշկներ դումարեցան, և Տոքթոր Քեաթիպեանի մարմինն անդամ մ'եւս մանրամասնաբար քննելէ և մինչեւ ժամ 7 խորհրդակցելէ յետոյ, որոշման մը չկրցան յանգիլ, և այսօր վերստին պիտի գումարուին։ Բերայի ընդհանուր դատախազի օգնական Միխալաքի էֆէնտի ներկայ էր սոյն քննութեան, և Նիսանէն ետքը Ֆեներ-Պաղչէ գնաց։»

Վագրթ ապա կը ծանուցանէ Էքսբրէսի հատուածին մէջ յիշուած յանձնախմբին կազմութիւնն, և թէպէտ Իսկիտարի Ոստիկանութեան Տեսչին տեղեկագրերը գոհութեամբ և հաւանութեամբ հրատարակած էր, թուրք լրագիրն այսօր կը պատուոյի սա կարեւոր դիտողութիւնն ընել. «Մի քանի օր առաջ ընդհանուր կարծիք մը կար (*.*.) թէ Տոքթոր Քեաթիպեան անձնասպանութիւն գործած է, բայց երէկ ուրիշ տեսակ տեղեկութիւնք կը շրջաբերէին, որոց նայելով՝ Տոքթոր Քեաթիպեանին ուրիշի մը կողմէ սպաննուած լինելու կարծիքն այժ կը գտնէ»։

Այն լուր, թէ Վեհ. Սուլթանն ինք անձնապէս շատ ցաւեր է Տոքթոր Քեաթիպեանի մահը լսելով, ամենեւին պէտք չէ զարմանք պատճառէ. որովհետեւ Տոքթոր Քեաթիպեան, որ արդէն նախարարապետ Բարձ. Սայիտ փաշայի անձնական բժիշկն էր, ժամանակէ մը ի վեր կայսերական հրաւիրանաց ընկրուած էր Եըլտըզի պալատն ալ յաճախել, իւր արուեստին մէջ ունեցած յաջողութիւնը ցոյց տալու առիթներ ունեցած է, և բարձրագոյն գոհունակութեան նշաններ տեսած է։

Կիրակի օրէն ի վեր, Տոքթոր Քեաթիպեանի մարմինը տեսնելու գնացող երկու սեռէ խուռն բազմութիւնը չէ նուազած։ Երէկ և առջի օրն հաղարաւոր ժողովուրդ Ս. Երրորդութիւն եկեղեցին մտած ու եկած է։ Տիրառիթ պարագայ մ'է որ գրեթէ ամեն կին — (կանայք ոչ սակաւ մի մասը կը կազմեն այդեղուց) — որ կը տեսնէ հանգուցեալ Տոքթորին դէմքը, լալով դուրս կ'ելնէ, և այսպէս Ս. Երրորդութիւն եկեղեցին և շրջակայքը չարաթէ մ'ի վեր սգապատ ընդարձակ տան մը կենդանի պատկերը կը ներկայացնեն։

(*). — Էքսբրէսի միտքն այս է թէ Իսկիտարի ոստիկանութիւնն անտեղի եւ անկարելի որոշման մը յանգած է, չուզելով այնպիսի որոշում մը տալ, որ եռքէն քննութիւններ կատարելու եւ ոճրագործներ փնտռելու հարկ մը յառաջ բերէ։

ՀԱՅՈՑ ԱԶԳԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆԸ

(Շար. եւ վերջ)

Ազգային պարտաճանաչութիւնը և ղեցացումը այնչափ է վայր ընկելուսահպատակ այդ ճոխացած Հայերի մէջ, որ յայտնի եղելութիւն է, կովկասի կէսը իր սեփականութիւն ունեցող Թիֆլիսցի Կիրեսոս Միրզոյեվը, որը ամեն օր ճշդիւ ժամ կ'երթայ, մոմ կը վառէ, ջերմեռանդութեամբ պահք պահելով լոբի և բակլա կ'ուտէ, այդ «բարեպաշտ» Հայը հետեւեալ աներեւակայելի լրբութիւնը արեց երկու տարի առաջ Հայ քահանայի հետ, երբ նա գնաց յանուն սովեալների հանգանակութիւն խնդրելու։ Պ. Միրզոյեվը մեծարեց քահանային թէյի և նախաճաշի, ու մինչ նաս բարեաւ ասելու ժամանակ մէկ ռուբլի միայն տալով, երդում կերաւ թէ «դրանից աւելի չունէ գրպանում։» Յայտնի է նոյնպէս և այն եղելութիւնը որ Ռուսահայ «մեծահռչակ բարերարներից» մէկը առնելով Բեսարաբիայի Հայերից նոցա մէջ ժողոված 1500 ռուբլի նը-ւէրը յօգուտ սովելոց, նախ՝ այդ նուէրը իր անունով հրատարակել տուաւ Հայ թերթերի մէջ, երկրորդ՝ հազար հինգ հարիւրի վրայ մի զրօ աւելացնել տուաւ, առաջին տարաւորութեամբ մեծ անուն հանելու համար։ Իսկ երբ միայն մի տարից յետոյ խարդախութիւնը մերկացնող գտնվեց, իրմ բագրութիւնը յայտնեց թէ «դրաշարները սխալմամբ մի զրօ աւելացրել են։»

Ի սէր Աստուծոյ, ազգային ճըգնաժամի մէջ այսպիսի խայտառակութիւնների վրայ մտածող արարածների մէջ ի՞նչ մարդկային և ազգային զգացում կարող է գտնվել։

Ահա՛ այս է այն «բարօրութեան» և «բարեկեցութեան» արդիւնքը Հայութեան համար, երբ նորա դըլխից վերանում է հաղածանք, ճընշում և բարբարոսութիւն։ Հայը, կարծես, մարդու նման է քիչ միայն այն ժամանակ, երբ նորա վզի վրայ բուռ և մուրճ կայ, երբ նորա երեսին օտարի ապտակ, իսկ հէնց որ նա ազատվեց այդ ամենից, հէնց որ լայն օր տեսաւ, նա ո՛չ միայն կը մոռանայ մարդութիւն և ազգութիւն, այլ եւս Աստուած, որին դիմում է Հայը, հարիւրին ինը-սունը, չարժանանալով սոսկ անձնական հաշիւներ և կրքի թելադրութիւն։ Ուրեմն միայն Ռուսահայոց յատկանիշը չէ բարոյական պայմանների մէջ անբարոյականանալը, այլ և ամեն տեղի Հայերինը։ Ապացոյցի համար, ահա՛ Պոլիսը և Զմիւռնիան. քանի որ հին ամիրայական ժամանակները, փաշաների և ենիչարների ճնշում կար, այդ ժամանակ չատ աւելի ազգասիրութեան և մարդասիրութեան գործեր կը կատարվէին այդ երկու հայկական մեծ կենդրոնների մէջ, քան թէ մեր «սահմանադրական» և «պարլամենտական» ազատութեան ժամանակ, երբ «ազգասիրութիւն» և «եղբայրասիրութիւնը» սոսկ պատրուակ են դարձած կաշառակուրծ, եսամոլ, խարդախ, գող և յափըշտակող ընտրիչների ձեռքին, որոնց համար Հայաստան, Հայրենիք, կաթուղիկոսութիւն և Պատրիարքարան սոսկ գրպանը լցնելու խաղալիկներ են, նոցա անունով ճառախօսող, քուէարկող, բանաձեւող և բողոքող քսուների և վատերի համար։—բացառութիւններ, հարկաւ, ո՞ր տեղ չկան։

Այս ամենից պարզ է թէ Հայաստանի հողի վրայ դարեւոր պահպանեալներ մնացած մեր չարաբաղդ եղբայրները իրանց վիճակի բարւոքման համար չպիտի աչքները դարձընեն ո՛չ այս «հայկական կենդրոնի» վրայ և ո՛չ այն. որովհետեւ այդ «կենդրոնների» բոլոր սուտ լացը և կեղծ հայրենասիրութիւնը միայն կամ՝ անձնական շահի կամ՝ անափառութեան համար են, այլ ո՛չ իրապէս Հայաստանցոց ծառայելու։ Եթէ այդպէս լիներ, եթէ կովկասի, Պոլսի կամ Զմիւռնիայի Հայերը Հայաստանցոց բարիք ուզէին, չէին թող տալ, որ նոքա իրանց էշերի և ջորիների տեղ բռնող գըրասաը լինէին, այլ առանց կոկորդիլոսի արտասուք թափելու, առանց պոռոտախօսելու, ուղղակի կը ձեռնարկէին այն միջոցներին, որոնք կախում չունին ո՛չ Թիւրքիայի գանձի պակասութիւնից և ո՛չ էլ Եւրոպայի անտարբերութիւնից, այլ միայն իրանց գրպանից և առատաձեռնութիւնից։

* * *

Տփղիսի ազգային մամլի մէջ այսչափ պոռալուց և աղաղակելուց յետո, Ռուսահայերի մէջ անցեալ տարի մի տեսակ ոգեւորութիւն առաջացաւ «հռչակաւոր» Ազգային խնդիրը։ բայց այդ խնդիրը այնչափ սրտի առավեց նոցա իմաստակ հրապարակախօսների կողմից, որ այն միջոցին, երբ նոքա դօնկիշոտական մեծ ցոյցեր էին անում Թիֆլիսում, փըլատակների տակ մեռած նեղը մըշակների համար, այդ ժամանակ այդ իմաստակներից և ո՛չ մինը չուզեց խրախուսել և նաեւ տպել այն կանոնագրութիւնը, որ շինեցին Պոլսի հռչակաւորները իրանց վիճակը դարմանելու համար։ Ուրեմն նոյն իսկ Ռուսահայ հրապարակախօսների համար ազգային կարեւորագոյն հարցերը սոսկ ոգեշարաբ եկող գնացող խաղալիկներ են, որոնցով նոքա զբաղվում են. այնպէս, ինչպէս որ արտասաւում են Ռուս լրագրներից այսօր Գարիբալդիի կենսագրութիւնը, վաղը Արաբի-փաշայի, միւս օր Զուլուների թագաւոր Ցետիվայոյի և այն։ Երբ Ռուսահայոց «ղեկավարների» և ամենից աւելի «ազգասէրների» ազգային հոգին և գիտակցութիւնը այսչափ է, էլ ի՞նչ պիտի լինի չը զարգացած և տգէտ ըբէՔներինը...։

Չ'նայելով, որ ռուսահայ հրապարակախօսները զանազան համալսարանների տիպլոմաներով պարծենող մարդիկ են, բայց նոցա հասկացողութիւնը ազգային ինքնաճանաչութեան վրայ, բնաւ աւելի չէ քան թէ որ եւ է մի թէրդ-ռէլ էֆ-ֆենդի խմբագրի (ամեն էլ չ'լինի ասել), որը ստանձնած է իր ձեռնարկութիւնը իբր մի շահի և առեւտրի միջոց, իբր մի ջրավաճառութիւն կամ կապիկներ պարանելու ու փարայ շահելու մի օ՛ֆ-ֆը-ը-ռի-ն...։ Ապացոյց ասածիս, հերիք է բանալ ամեն մի Ռուսահայ թերթ և համեմատել վերոյիշեալ թերթի հետ. դժուար չի լինիլ իսկոյն նկատել, որ ինչպէս առաջինն է պարզ թարգմանութիւն խորթ ու բորթ մեր ազգի ցաւերի ու գիտակցութեան հետ բնաւ որ և է առընչութիւն չունեցող նիւթերի, այնպէս են և թիֆլիսի Հայ թերթերը՝ բովանդակութեան, ուղղութեան և նիւթերի ընտրութեան կողմից։ Սա ասել է, որ կամ այդ «խմբագրող» արարածները իրանց գործին անձեռնհաս, խակ և բթամիտ մարդիկ են, կամ թէ չէ դիտմամբ մոքներում դրած են՝ ազգը օտարամոլութեան և անտարբերութեան տանելու, կերակրելով նոցա միայն խարկովի, Ցարատովի, կոմլեոյի և Գրօդնոյի արկածներով և ֆանտազիներով (դպրոցական դէպքեր)։ Ռ.յոպիսի ֆանտազիաներին ժողովուրդը վարժեցնելը կը նշանակէ միայն անբարոյականացընել նորան, զրկել, և բոլորովին պաղեցնել ներքին ազգային խնդիրներից և Հայրենիքի հոգեբրից։ Բայց եկէ՛ք ու դիտեցէ՛ք նոցա այսպիսի բաներ. նոքա յառաջ կը բերեն, կը կուտեն իրանց թերթի մէջ այնչափ անհամ, դարդակ և տհաս առարկութիւններ, որ միւս անգամ խօսելու ո՛չ տրամադրութիւն կ'ունենաք և ո՛չ նպատակ։ Մանաւանդ որ ամբողջ հինգ-վեց տարի խօսելով, էլ ո՛չ խօսք մնայ ասելու, ո՛չ միտք յայտնելու...։

Ահա այսչա՛փ է Հայերիս «ազգասիրութիւնը» և «ազգային վերածնութեան» յոյսը. թող յուսայ, ո՛վ հաւատ ունէ...։

ԳՐԻԳՈՐ ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Ի ՌՈՒՍԱՀԱՅԱՍՏԱՆԷ

Վայոց Ձորայ, 1/13 Հոկտ. 82

Ընդունեցի Ձեր . . . խմբագրութեան ինձ ուղղած նամակը։

Ցանձն եմ առնում Ձեր առաջարկութիւնը՝ սկսած այս նամակիցս, որով նկարագրում եմ իմ բոլոր Տաճկա–Հայ եղբայրներիս Դեորդեան ճեմարանի ուսերորդ և վեհափառ Հիմնադրի անուանակոչութեան տօնախմբութեան տարեդարձը։

Սեպտ. 25/7 ին Ս. Գեորգի տօնի օրը, Էջմիածնայ Մայր Աթոռը փառաւոր հանդէսով կատարեց սմենայն Հայոց վեհափառ Հայրապետի Տ. Տ. Գէորգայ Դ. Սրբազնագոյն կաթողիկոսի անուանակոչութեան և սխրագործութիւններից դլխաւորի, այն է՝ Դէորդեան ճեմարանի Ը. Տարեդարձի տօնները։

Եւ յիրաւի մեծ է Մայր Աթոռոյս համար այս երկու տօների խորհուրդը և նշանակութիւնը։ Մայր Աթոռս իւր Հայրապետի տօնի հետ տօնում է իւր բարեկարգութեան, վերանորոգութեան և յառաջադիմութեան տօնը։

Ճեմարանի տօնին հետ նա տօնում է և իւր նշանաւոր ազգային գործունէութեան և ազգի մեծամեծ յոյսերի տօնը։ Ահա պատճառը որով այս երկու տօների հանդէսները Մայր Աթոռս հետզհետէ աւելի համակրութեամբ և աւելի փառաւոր ու գեղեցիկ կերպով է կատարում։

Այս տարի թէպէտ և այս տօների գլխաւոր Հեղինակը՝ Ազգիս Հայրապետը՝ իւր տարութեան պատճառաւ չկարողացաւ ընդունել իւր տաներին և Միաբանութեան, բայց և այնպէս չատ փառաւոր էր հանդիսի եկեղեցական մասն, և մեծ տպաւորութիւն գործեց հանդիսականներիս վերայ։

Ս.ուսօտեան 11 1/2 ժամին (ըստ Տաճկայ 5). Ս. Պատարագից յետոյ բոլոր Միաբանութիւնը եկեղեցական հանդէսով և պատարագիչ Գեր. Գրիգոր Եպիսկոպոս Ագավերեանց զգեստաւորուած ուղեւորուեցան Ս. Տաճարից դէպի ճեմարանի արտաքին ճանապարհով՝ երգելով նոյն աւուր յարմար շարականներ։

Ճեմարանի աշակերտները զոյգ զոյգ շարուած գնում էին հանդիսի սկզբից։ Ցեղական քնակչաց և մանաւանդ եկաւոր ուխտաւորաց բազմութիւնը հետեւում էր այս վսեմ հանդիսին կրօնական ջերմեռանդութեան զգացմամբ լցուած։

Հասնելով ճեմարան, բոլոր հանդէսը կանգ առաւ ընդարձակ բակի մէջ և հիւսիսային դրան սիւնազարդ և գեղեցիկ վանդակապատի յառաջ։ Այս տեղ բոլոր եկեղեցականները և աշակերտները մի լայն բոլորաձեւ շրջան կազմելով սկսեցին ճեմարանի վեհափառ Հիմնադրի հանգուցեալ Ծնողաց հոգւոց փրկութեան համար հոգեհանգստեան սովորական կարգը կատարել։

Հոգեհանգստեան կարգը աւարտելով, երբ եկեղեցականները հանեցին շուրջառները և բազմեցան աթոռների վրայ, աշակերտները սկսան երգել «Բ-ԷՌ ԻՆՁ՝ ՀՐՇԷՆ» (Գեր. Մանկունու շարադրած երգը, նուիրած Նորին Վեհափառութեան անունին) և յետոյ երբ Գեր. Ազատիրեանը եկաւ, (որովհետեւ գնացած էր զգեստները հանելու) այն ժամանակ իբրեւ կրօնասոյց ճեմարանի; եւ յառաջադիմութեան ազգային երգեր, և ուրախութիւնը վերջացաւ պատշաճաւոր «ԿԵՑՑԷՆԵՐՈՒ՞Վ» և «ՃԱՌԱԹՕՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ՞Վ»։

Աւարտելով, Մեծ. Պարոն Իշմ բագրապետ այս նկարագրութիւնը, խնդրում եմ «Մասիսի» մի սիւնեակում տնորհ անէք տպելու։

Որոյ համար կանխաւ մատուցանում եմ՝ շնորհակալիքս Ձեր Ն. Ծ.

ՆԾԴԵՀ–ԶԳՈՆ

ՌՈՒՄԱՆԻԱ

(Շարունակութիւն)

Դ. Հռովմ (Ռօմա).—Այս քաղաքը՝ որ գրիւք Սուչավա և եաչ քաղաքաց հետ եռանկիւն մը կը կազմէ դէպ ի հարաւակողմն այդ քաղաքաց, ժամանակաւ Հայութեան գլխաւոր կեդրոններէն մին էր։ Այսօր իւր շրջակայ քանի մը գիւղերու և Բիւգրագիւղաքաղաքի սակաւաթիւ Հայ բնակչօք 400 Հայկ պարունակէ 90 ընտանիքի բաժնուած։

Հռովման քաղաքը՝ իւր սակաւաթիւ հայերովը տակաւին կարեւորութեան կոչմանէ յիշատակութեան արժանի է։ Քաղաքիս Հայոց մէջ հայութեան խարիսխ համարուելու արժանի անձինք պակաս չեն, որոց շնորհիւ Հռովման քաղաքը

ԹԵՐԹՕՆ ՄԱՍԻՍԻ

(59)

ԿԱՐՄԻՐ ՄԱՐԴՈՑ ԵՐԴՈՒՄԸ

—o—

ՄԱՍՆ ԵՐԿՐՈՐԴ

ՊԱՐՈՆ Շ...

Գ.

ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԻՒՆ

—

Բայց Տիկին Թուանոն իւր ճանաչողութեան պատճառաւ մաղերուն աւրուած լինելովը հանդերձ՝ դեղեցիկ ու սիրուն էր, և աւելորդ է ըսել թէ գեղանի կանանց չատ կը նեղուի . . .։

Տիկին Թուանոնի եռեւէն հասան Մայր Նիքոլոյ և Պաղէթ։ Իւր սովորական խիզախութեամբ զգեստավաճառն անոնցմէ առաջ անցնելով՝ ռումբի պէս ամբոցին մէջ մնկած էր։

Մայր Նիքոլոյ անկէ լաւ գիտեր յարգել զինուորական կանոններն, և կ'սպասէր իւր աղջկան հետ որպէս զի Լանժվէն մարքիզը ներս մտնելու հրաման զրկէր։

Բանակատեղը հասած ժամանակնին իմացած էին Թոնիի և իրի մարդոց ըրած ճարտար քաջագործութիւնը։

Երբոր պատանւոյն անցած վտանգներուն պատմութիւնը լսեց, Պաղէթ՝ դողցնելով՝ լալ սկսած էր . . . իսկ յետոյ իւր սիրելւոյն դրօշակրի աստիճան բարձրանալը լսելով խոկուն դէմք մ'առած էր։

Արդարեւ անոր այսչափ արագ բաղդաւորութեան վրայ կ'ուրախանար ու կը փառաւորուէր։ բայց խորհելով որ եթէ ինք Վիլէր մարքիզին դուստրն էր, իւր մայրը Նիքոլոյ մատուակուհին էր, կը հարցնէր ինքն իրեն թէ Թոնի փայլուն սպայ մը լինելէն յետոյ չափազանց բարձր դիրք մ'է՞ր ունենար. իրեն հետ բաղդատմամբ։

—Արդեօք չպիտի՞ արհամարհէ աղջկորդին, կ'ըսէր ինքնիրեն հառաչելով . . .։

Դ.

ՀԵՏԱՊՆԴՈՒՄ

—

Զօրաբանակին ճանաչ եղնելէն յետոյ, ամեն անցած տեղերը, Լամնէյ, Լասի և Մորվայ տեղեկութիւն փնտուեր էին Վիլէր մարքիզին վրայ։

—Ի՞նչ նպատակաւ, հարցուց Լամնէյ։

—Ճշմարիտ է։ Ո՞վ կ'ստիպէր զինք որ դար մեզ գտներ, մեզ գոհացում տար և երդումը նորոգէր։

—Ուրեմն ի՞նչ եղած է։

—Չեմ գիտեր. թերեւս ճանբան արկածի մը հանդիպած է։

—Կեցէք, ըսաւ Լասի, միտքս բան մը կուգայ։ կարելի չէ՞ որ ինքզինք իրրեւ հասարակ զինուոր ըսպաննել տուած լինի և ոչ իրրեւ հարիւրապետ։

—Դիւրաւ կրնանք ստուգել զայդ։ Վոզանի հրամանատրէն ի վեր, պատերազմի մէջ մեռնողներուն ամենուն ալ անունները գրի կ'առնուին, թէ հասարակ զինուորաց և թէ՝ սպայից։ Մինչև յայդ, փառք Աստուծոյ, մեր կողմէ մեռնողներուն թիւը մեծ չէ։ Դիւրաւ կրնանք համրել։ Եւ գնացին մեռնողներուն ցանկը տեսնելու։

Բնաւ հետք չկար Վիլէրի։

Մինչև իսկ տեղի չկար ենթադրելու թէ կեղծ անունով մը մեռած էր։ Մեռեալներուն ամենն ալ հին զինուորներ էին, ծանօթ իրենց ընկերակիցներուն, որք անոնց իսկութիւնը կրնային հաստատել։

—Ուրեմն, գոչեց Լամնէյ վերադարձին, տարակոյս չմնար որ Վիլէր ճանբան տեղ մը կեցած պէտք է լինի, որովհետեւ ոչ ոք տեսած է զայն։

—Սպանուած չլինիր անհերքելի է, աւելցուց Լասի։

—Ա՜, ըսաւ Մորվայ, դուք ալ ինձ պէս նշմարեցի՞ք մարքիզուհւոյն և Վիլէրի մեկնելուն զուգադիպումը։

—Ճշմարիտ է, գոչեց Լամնէյ։

—Եթէ մարքիզուհին գնաց դատաւ զայն կանխաւ ժամադրեալ տեղ մը . . .։

—Հնարին չէ այդ . . .։

—Ինչո՞ւ . . .։

—Բայց այն ժամանակ ի՞նչ էր շարժառիթն այն արտաքսիչ կատակերգութեան, զոր եկաւ խաղաց մեր մէջ։

—Նպատակը։—Պարզ է. նախ մեզ քնացնել. յետոյ անգամ մ'ալ վիճակարկութեան բաղդը փորձել առաջին օրուան աչնչացնելու համար. վերջապէս այն յուսահատական կեղծ համակերպութեան շնորհիւ պարտաւորել զՄորվայ, որ վիճակը չահած էր, տալու մը պայմանաժամ՝ շնորհելու, զոր ինքն, նենգաւորն Վիլէր, մեռեալ կարծուելով մեզմէ, ուրախութեամբ անցունէ իւր կնոջ հետ, ծիծաղելով մեր դիւրահաւատութեան վրայ . . .։

—Ո՜հ, ո՛չ, այդ անհնարին է։ չափազանց վատութիւն է։

—Իւր առաջին նենգութիւնը չամբաստաներ զինքը։ Այս անգամ ալ քան զմեզ ճարտար բրդաւ. ահա իրողութիւնը . . .։

—Այո՛, բայց նորէն կը դտնենք զինքն, և այն ժամանակ . . .։

Եւ սակայն Կարմիր Մարդիկը խաղի եկած չէին։ Վիլէր անկեղծութեամբ և սրտի մտօք երդուած էր երթալ մահ խնդրել թշնամիներէն։ Այս նպատակաւ ճանբայ եկած էր ձիարձակ, ամենէն կարճ և ամենէն արագ ճանբայները փնտռելով։

Բայց, եթէ Կարմիր Մարդիկն աւելի մանրամասն տեղեկութիւն հարցնէին գիւղացւոց, պիտի իմանային թէ իրենցմէ առաջ կին մ'անցած էր՝ սպայի մը անցնիին հարցնելով իրենց պէս։

Այն կինը, կրնան գուշակել ընթերցողք, մարքիզուհին էր։

Դղեակին պատուհանէն տեսէր էր մարքիզին քառամբակ փոխուստը։

Դաղափար մը ծագեր էր մտքին մէջ։ Կոմսն հն չէր որպէս զի իւր վրայ հոկէր . . .։ Արդեօք չէ՞ կրնար փախչիլ և երթալ իւր ամուսինը գտնել։

Իսկոյն իւր ունեցած ստակն ու գոհարեղէնն առնելով վար իջեր, ձի մը համբուել տուեր և հեծնելուն պէս ճանբայ եղեր էր իւր ամուսնոյն եռեւէն։

Բայց մարքիզին արդէն չատ ճանբայ առած էր։

Ամեն հասած գիւղերը, մարքիզուհին տեղեկութիւն կը հարցնէր, և ամեն անգամ կ'ըսէին իրեն թէ կապոյտ և սպիտակ համազգեստով և կարմիր տառատակով սպայ մ'անցած էր իրմէ քանի մը ժամ առաջ։

Երեք օր և երկու գիշեր մարքիզուհին այսպէս շարունակ գնաց, մի միայն իւր ձիոյն ուտելիք և քանի մը ժամ հանգիստ տալու համար կանգ առնելով, առանց որոյ խեղճ կենդանին՝ պարտասած՝ չպիտի կըրնար շարունակել ճանբան։

Երրորդ օրուան առաւօտուն իմացաւ որ կարմիր թիկնոցով մարդը մէկ ժամ միայն առաջ էր իրմէ։

—Տեսայ անցնիլն, ըսաւ գիւղացի մը՝ որուն կը հարցնէր։ Իւր ձին սատակ յոգնած, և գրեթէ կաղամած լինելով, դժուարաւ կը քալէր, կը կարծեմ՝ որ շուտով կրնաք հասնիլ նեռեւէն։

Հայաչ քշեց իւր ձին . . .։

Մեծ անխոհեմութիւն էր ըրածը. վասն զի իւր ձին ալ մարքիզինէն ոչ նուազ յոգնած էր։

Երկու փարսախ երթալէ յետոյ ձին լինկաւ չընչասաւ։

Տիկին Վիլէր, նպատակին հասած պահուն ձախողութեան կը հանդիպէր։

Բայց իւր զօրեղ հոգին վհատիլ չէր գիտեր։ Քալելով գնաց մինչեւ մօտակայ գիւղը, միտքը դնելով որ երկրագործի մը ձի գտնէ և ճանբան շարունակէ։

(Շարունակելի)

գին Հայոց եկեղեցին՝ բոլոր Հռովմանիոյ եկեղեցեաց գեղեցկագոյնն է։

Հռովման քաղաքի երկսեռ Հայ վարժարանք եւս քան տարիէ ի վեր կանոնաւորապէս կը շարունակեն, թէպէտ և սակաւաթիւ աշակերտաց։

Յիշատակութեան արժանի է քաղաքիս Հայ բարերարը, Աղա Թէոդորոս Սողոմոնեան ծերունին, որն որ իւր անձնական ծախքով վարժարանի մի հսկայ շէնք կառուցանելու ձեռնարկած է. և այս շէնքին ծախքը 6-7000 Աւստրիական տուքատ կը հաշուեն։ Հռովմանցի Աղգայնոցն, Աղա Թէոդորոս Սողոմոնեանի այս օրինակէն շարժեալ կը պատրաստուին մի Հայ կեդրոնական վարժարանի ծախքը մատակարարելու բաւական գումար մը հայթայթել, որուն Աբբ Եպիսկոպոսի ի Հռովմանիա այցելած ժամանակը ազգայնոց իբր առաջնորդութեան ծախք առաջարկուած գումարը հանգամակով՝ որուն արդէն ձեռնարկած են։

Շէնքի նիւթերը պատրաստուած են յնորհիւ Աղա Թէոդորոս Սողոմոնեանի, և շինութիւնը յառաջիկայ գարնան պիտի սկսի։ Այս վարժարանի հաստատութիւնը Հայ լեզուի ի քաղաքիս ընդհանրացման մեծապէս պիտի կրնայ նպաստել. և այս քաղաքս ալ վերստին հարուածեան գլխաւոր կեդրոն մի ընելու պիտի ծառայէ։

Հռովմանի մէջ առեւտրականութեան զբաղող Հայ բնակ չկայ։ բոլոր առուտուրն արդէն հոս ալ Հընդից ձեռքն է, միայն Բիւզանդիոնցաքաղաքի Հայք առեւտրականութեամբ կզբաղին։ Իսկ քաղաքիս Հայոց մի մասին զբաղմունքն է երկրագործութիւն, մի ուրիշ մասն ալ գիւղական պաշտօններու զբաղեալ է. մնացած մեծ մասն աղքատներէ կը բաղկանայ։

Պէտք է յիշատակել թէ այս քաղաքս Հռովման եկեղեցւոյ Մետրապոլիտանիտ քաղաքն է։

Քաղաքիս Հայոց եւս ծէսը միս յիշատակեալ քաղաքաց պէս Հայոստանեայց Լուսաւորչական ծէսն է։

Ե. Պատէ. — Հռովմանիոյ հայաբնակ քաղաքներէն մին է և Պաքովի 200ի չափ Հայ բնակչօք 45 ընտանեաց բաժնուած։

Քաղաքիս Հայոց եկեղեցին՝ որ ատ ժամանակուան շէնք չէ, Հռովմանիոյ Հայ եկեղեցեաց ամենէն մեծագոյն ու հսկայ շէնքն է. և քաղաքիս միւս եկեղեցիները կը գերազանցէ իւր գիրքովն։

Քաղաքիս Հայք սակայն հայ լեզուի միակութեան մասին անտոյժ են. վարժարանի նման բան մը կայ եկեղեցւոյ բակը, ուր ծերուկ մը վարժարանի հասակ չունեցող տղայոց ծաղկոցի մանկավարժութիւն կ'ընէ։ Հայոց վիճակն ալ սակից աւելի չներեր. հետեւաբար հայ տղայք Հռովմանայ վարժարանաց մէջ կը պարապին։

Հոս եւս Հայք, որք վերջին ժամանակներս հաստատուած են, լուսաւորական ծէսն ունին։

Քաղաքիս Հայք առեւտրականութեամբ կ'զբաղին, փոքր մասն ալ երկրագործութեամբ։ Աղքատ սակաւ են, բազդատաբար Նոյնպէս, Պոլիտուշան և Հռովմանի գաղթականաց։ Հայախօս Հայք հոս ալ ունին. փոքրամասնութիւն, երիտասարդութեան մեծ մասը, Հայ լեզուի զուրկ է սատ։

Պաքովի հրեական հեղեղին աղետութենէն զերծ մնացած քաղաքացի կարգէն է։

Պաքովի Հայք եւս Անեցի գաղթականներէն են։

Զ. Հոնա կամ Դրչահոնա. — Այն քաղաքի Հայք ոչ այնչափ ի հնուց ի հաստատուած են հոս, 250 ի չափ կան՝ 50 ընտանիքի բաժնուած։ Ունին մի մեծագոյն եկեղեցի, միւս ապրուան մօտ շէնք մը։ Այս քաղաքը Բարբարոս լեռանց հեւակողմը բլրամէջերու վրայ ուած՝ զմայլելի տեսարան մ'ունի։ Քաղաքիս Հայք առեւտրականութեամբ և այգեգործութեամբ զբաղին։

Քաղաքիս մօտն է Սլանիքա կոչուած տեղը, Քարբատի կիրճերուն մէջ, որ նշանաւոր է իւր հանքային ջուրով։ Հոգ կը դիմեն ի լոգանալ մասնաւորապէս Հռովմանիոյ այլ և այլ կողմերէն բազմութիւն անձինք և ընտանեաց։ Ուր ըստ Եւրոպական դրութեան հանքային բաղանեաց այլ և այլ տարի շէնքեր շինուած են, բայց բազմութիւն պանդոկներէ և ճաշարաններէ, որք ամառն ի բուն լի են յամախորդներով։

Քաղաքիս Հայք վարժարան չունին, Հայ լեզուն գրեթէ չկայ Հայոց մէջ։ Տեղացւոց վիճակն ալ չը ներեր վարժարան մատակարարել, թողուն՝ վարժարանը, եկեղեցին իսկ մեծ զոհողութեամբ կրնան պահել։

Քաղաքիս մօտերն են Հռովմանիոյ ազի հանքերը, և մի մեծ բանտ ցմահ դատապարտելոց՝ որք կ'աշխատին ազի հանքերուն մէջ և զանազան փայտակերտ կարասիներ ու տփեր են. կը շինեն։ Աւելորդ է ըսելը թէ այդ բանտը Հայ բնակիչ չունի։

Քաղաքիս Հայք եւս Հայածէս (Լուսաւորչածէս) են։

ՀԱՅՈՐԴԻՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԿՐԹԱՐԱՆ

—=—

Տէր Խմբագրապետ.

Խմբագրականն մէկը կ'ըսէր թէ ձեռքը լեցուն էր ճշմարտութիւններով։ Իմ ափս՝ նուազ առանձնաշնորհեալ՝ կը պարունակէ միայն զոյգ մը ճշմարտութիւններ որք, իրարու հետ կռուելով և զիս անհանգիստ ընելով, ուր ուրեմն կը հարկադրեն զիս բանալ ափս։ Եւ ահա դուրս կ'ելնեն այդ ճշմարտութիւնք, որոց առաջինն է թէ. «Ազգերու ապագայն իրենց վարժարաններուն մէջ է.» միւս ճշմարտութիւնն ալ ահա. «Հայ ազգին վարժարանները պարտաւորեալ են այդ ազգին ապագային կը յուսահատին.» Սակայն այս վերջին խօսքն ամբողջ ըլլալու համար՝ հարկ է բառ մ'ալ աւելցնել։ պէտք է ըսուիլ և ըսել «Հայ ազգին Թաղային վարժարանները.» վասն զի մասնաւոր վարժարան մը մտնելով՝ կարծես թէ նոր աշխարհ մը կը մտնէ մարդ, բազդատմամբ մեր թաղային վարժարանաց։ Եւ յուսահատ աղդասէրն՝ ազգին ապագային համար քաղցր յոյսերով կը լեցուի, տեսնելով մասնաւոր վարժարանաց մէջ ուսանողներ որ շնորհք ունին, ուսուցիչներ որք եռանդ ունին(1), Տընօրէն մը՝ որ օրն ի բուն կրթարաններն մէջ աշխատելէ յետոյ՝ գիշերն ալ կը խորհի թէ կրթարանն ինչպէս կրնայ փայլ ստանալ և արդիւնք տալ եւս աւելի։—

Ահա՛ ինչ որ աեսայ և ի՛նչ որ տեղեկացայ Հայկական կրթարանին մէջ, զոր մօտերս այցելեցի։ Նոր չէ շէնքն, որ հաստատուն է թէեւ, այլ նոր ոգին որ կը թափանցէ այդ հաստատութիւնն. այն ծառաստանք որ կը ծաւալին իւր շուրջ. ծոմը որ՝ դպրոցին առիւ գրեթէ՝ նման կը ծիծաղի Պասֆորական գեղաձիծաղ երկնքին հետ. այս ամենն, և նոր սերունդն որ հոն կը խայտայ ու կը զարգանայ, նոր իմն կ'երեւեցուանեն Հայկական կրթարանի շէնքն, այլ շինողը կարծես թէ կը գուշակէր որ օր մը կրթարանի պիտի վերածուէր ամիրայի մ'այն հանգստաւէտ (ջէնֆոտրպալ) բնակարանն։ Օդն առատ, լոյսն առատ, ջուրն առատ, հողն առատ, պարզէս է Հայկական կրթարանի շէնքն։ Ընդարձակ պարտէզ, թող ուզածնուն պէս ցանկեն տղաքն, ինչպէս որ Հերպերդ Սբէնսրը մեծ խմաստասէրն իր անուանի Դասաբանութեան դրքին մէջ կը պատուիրէ։ Պատ մը չբարձրանար դպրոցին շուրջ. թող ուզածնուն չափ լոյս ու ճաճանչ ըմպեն պատանիք՝ ինչպէս որ կը փափագէր անմահն Կէօթէ բանաստեղծն, որ կը գոչէր՝ մօտենալով պատուհանին. «Լո՞յս, դեռ աւելի՛ լոյս» Թո՛ղ առատ օդ ծծեն, թող առատ ջուր գործածեն մանկունքն։ բժշկապետն Հիպոկրատ՝ առողջութեան էական պայման կը համարէր ջուրն և օդն։

Այս օդաւէտ ու լուսաւէտ, ջրաշատ ու հողաշատ մեծատարած շէնքին մէջ հայ մանկան կ'ըսատնայ կանոնաւոր կրթութիւն ու բարւոք դաստիարակութիւն։ Մաքրութեամբ կը փայլի վարժարանն ու մարդավարութեամբ կը փայլին վարժարանին ուսանողք։ Ընդհանրապէս բարեկեցիկ ու բարեկիրթ գերդաստանաց զաւակունք ըլլալով, աշակերտք ընդհանրապէս ընտանեաց ծոցէն կը բերեն հոս մարդասիրութիւնն, այլ ազնիւ և թեթեւ ընտանեաց զաւակներ ալ, որք մարդասէր Տնօրէնին կամ այլ բարերար անձանց շնորհիւ կը մըտնեն Հայկական կրթարանն, ընդ փոյթ այս մեծանոզուն կը սատանան այն շնորհքն՝ որ այնքան հաղուագիւտ է մեր թաղային վարժարանաց մէջ։ Բարոյական դաստիարակութիւնն ոչ նուազ խնամոց առարկայ է քան մտաւորական դաստիարակութիւն։ Իսկ մարմնական դաստիարակութիւնը բնաւ չարհամարհուիր՝ ինչպէս թաղայի նվարժարանաց մէջ ընդհանրապէս Տոքդտ ճչելալ առողջապահութիւն կը դասախօսէ և Գաղղիացի մը՝ Պ. Մոռաու՝ մարմնամարզի դասեր կուտայ։ Նաև մենդեան համար մեծ հոգ կը տարուի, նիւթաւոր ու չափաւոր կերակուր տրուելով տղայոց։ Այսպէս՝ մաքրն, գեղ և սէր հաւասարապէս կը դաստիարակուին Հայկական կրթարանին մէջ. զի Տնօրէնութիւնն համոզուած է խորին կերպով այն ճշմարտութեան—զոր կ'անդիտեն կամ կ'անտեսեն թաղային վարժարանաց հոգաբարձուք ընդհանրապէս,—թէ դաստիարակութիւնը չէ կատարեալ, երբ միայն ի վնաս մարմնոյն կամ ի վնաս հոգւոյն զարգանայ, և փոփոխարձաբար։

Հայկական կրթարանին ուիմ Տնօրէնը գիտէ լաւագոյն ուսուցիչներն ընտրել։ Ըսել չեմ ուզեր թէ սոյն կրթարանին դասատուներէն դուրս առաջին կարգի դասատու չկայ Հայ ազգին մէջ. այլ կ'ուզեմ հաստատել՝ ի պարծանս Տ. Գուրգէնի և Հայկական կրթարանին՝ թէ բոլոր ուսուցիչներն ալ կարող և մեծաւ մասամբ համբաւաւոր անձինք են։ Հայկական կրթարանն՝ հանդերձ Տնօրէնով՝ քսան և չորս պաշտօնեայներ ունի. Թարգմանչաց դասին (որ ուսումնաւարտ պիտի՝ ըլլայ յառաջիկայ տարին) դասատուներն յիշեմ հոս՝ հանդերձ դասախօսութեան նիւթերով ու ժամերով, որպէս զի տեսնեն ընթերցողք թէ այն կարեւոր գիտութիւնք՝ որոց անուանք զարդի համար թաղային ուսումնարանաց պատերուն վրայ կ'երեւին՝ հոս իրօք կը դասախօսուին ձեռնհաս ուսուցչաց կողմէն. Թաղային վարժարանաց մէջ ծախք կայ, արդիւնք չը կայ. մասնաւոր վարժարանաց մէջ համեմատաբար նուազ ծախք և շատ արդիւնք կայ։

Կրթարանին Հիմնադիր-Տնօրէն Տ. Յակոբ Գուրգէն ինք իսկ՝ շաբաթն երեք ժամ՝ հայերէն լեզու և գրականութիւն կը դասախօսէ բարձրագոյն կարգին։ ու շաբաթն հինգ ժամ ֆրանսերէնի դաս կ'առնէ կայսերական Լիկէանին առաջին դաղղիացի դասատուներէն՝ Պ. Ա. Տիւպուանէն, և նոյնպէս կայսերական Լիկէանին նախկին ամենայաջողակ աշակերտներէն՝ Տ. Նշան Սիմոնեանէն, ոչ պաղր վկայեալ դաղղէաան մ'է։ Թուրքերէն շաբաթն երեք ժամ դաս կը տրուի բարձրագոյն կարգին. ուսուցիչն են՝ իրենց ընտիր դասագիրքերով ազգին ծանօթ Միհրան էֆէնտի Աբիկեան և Պօղոս էֆէնտի Գալըպճեան։ Առանց երկրորդին արժանիքը նուազեցնելու՝ պիտի ըսեմ՝ առաջնոյն համար թէ՝ Հանրային կրթութեան պաշտօնատան մէջ գնահատուած է Միհրան Աբիկեան իբրև բարձրագոյն ուսուցիչ Թուրք լեզուի և դրականութեան։ Բարձրագոյն կարգն անգլերէն երեք ժամ դաս կ'առնու Տ. Ց. Կրճիկեանէն, որ եթէ Հայ ազգաւ, սակայն կատարելապէս Անգլիացի է լեզուաւ։ Իսկ հանրածանօթ և համակրելի Տ. Տիմոթէոս Զոլաքիսին է որ շաբաթն երեք ժամ յանձնարէն լեզուն կ'աւանդէ Հայկական կրթարանին մէջ փափաքողաց։

(Սնոցեալը էջը) ԿՐԹԱՍԷՐ ՈՒ

ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅ ԳԻՒՂԱՑԻՈՅ

—=—

Եկեղեցաց դպրատ՝ որ վերջին մի քանի ամաց մէջ կարի սիրահար կը թուի ուսման և լուսաւորութեան, աւրախալի է ասել որ օր ըստ օրէ ազգային վերածնութեան ցանկալի նպատակին կը ճգնի ծառայել իւր ոլման։ Հաստատելով հեղգհեղգ դպրոցներ՝ ազգային լուսաշրկի մանկաւոյն լոյս սփռելու համար։ Աշխարհ հա օրէն քաջ ի միտ առած է դաստիարակութեան կարի յոյժ կարեւորութիւնը և գիտէ իսկ թէ ուսումն կարող է հրաշքներ գործել։ այլ դժբաղդաբար սակաւաթիւ են գեռ՝ որք իրենց սոյն համոզման գործնական կերպարանք մը տալով՝ յանձն առնուն բաղմադիմի զոհողութեամբ և անձնուիրութեամբ դաստիարակութեան սոյն գործը յառաջ մղել և այնու մնալով հէր մանկտոյն սիրտն ու միտը՝ նպաստել բաղմակարօտ Հայրենեաց։

Երիզայի քաղաքացիք՝ երբ մի կողմէն իրենց դպրոցաց յառաջադէմ քայլերովն ազգային դաստիարակութեան խնդրոյն մի նոր զարկ ու մղում տալու կը զբաղին, ցաւ էր ապաքէն տեսնել որ նոյն դաւառի գիւղականներու մէջ մի ցաւալի անգործութիւն և անտարբերութիւն կը տիրէր դէպ այդ նպատակ, և իւրաքանչիւր ոք պաղ արեամբ կը դիտէր իւր զաւակի ներկայն և բնաւ իսկ չէր մտածեր՝ նորա ապագայի վերայ։

Այլ սակայն հաստատութեան սոյն ողբալի անտարբերութիւնը ցաւօք սրտի նկատելով երկու անձինք, որք են Մեծ. Տեարք, Մաքուքէ էֆէնտի Կապուտիկեան՝ ի Կէլլինցիկ գիւղէ և Մ. Պետրոս էֆէնտի Զըլասըզեան՝ Յէրկան գիւղէ Երիզայի, և միայն ազգասիրութենէ շարժեալ՝ փութացին ազգասիրութեան և ուսումնասիրութեան բարի օրինակ հանդիսանալով Եկեղեցաց դաւառի Էրկան գիւղի մէջ մի օրինաւոր վարժարան հաստատել և այնու դարման տանիլ այն վիրաց զոր դաստիարակութեան և լուսոյ բացակայութիւնը կը բանայ յաւէտ հայրենեաց սրտին վերայ։ Սոքա՝ երկոքեան ի միասին ձեռք ձեռքի տուած՝ հայրենեաց օգուտը միայն իրենց կէտ նպատակի ունենալով յանձն առին մշտնջենաւորապէս բաց թողուլ սոյն վարժարանն, ձեռընհաս ծնողքներէ դոյզն ինչ թոշակ առնլով, իսկ անկարող և աղքատ մանկտին ձրի՝ իրենց ծախիւքը դաստիարակելու պայմանաւ։

Սոյն վարժարանն՝ որոյ բացումը տեղի ունեցաւ սեպտեմբեր 1 ին իւր գիւղային կեդրոնական վարժարան՝ իւր շրջակայ գիւղերէն ալ աշակերտներ ընդունած է և հաւանական է որ աշակերտաց թիւն հասնի մինչեւ 60. առ այժմ աշակերտաց թիւն է 35, որոց կը դասախօսէ Պ. Մարտիրոս Թորոսեանց, նախկին դասախօս Ս. Ներսէսեան գիշերօթիկ վարժարանի, իւր հետ ունենալով մի օգնական—կառավարիչ։ Այս վարժարանին մէջ կ'աւանդուին Հայ. Տաճկ. և Ֆրանսերէն լեզուք. Կրօնագիտութիւն, Թուաբանութիւն, Աշխարհագրութիւն, Ազգ. և Սրբազան պատմութիւնք, եկեղեցական երաժշտութիւն և այլք։

Արդ, մեծապատիւ խմբագիր տէր. սոյն տողերը գրելով՝ նուիրական պարտք մը կը զգանք մեր խորին շնորհակալիքը յայտնել վերոյիշեալ ազգասէր տեարց, որոնք գիւղական տարաբաղդ մանկտին տգիտութեան խաւարէն ի լոյս ճշմարիտ գիտութեան հանելու և Ազգ. վերածնութեան գործոն դոյզն ինչ օգնելու փափաքանօք յանձն առին բանալ սոյն վարժարանն իւրենց հովանաւորութեան ներքեւ և այսու ոչ միայն զլաւագոյնն ընտրեցին ի բարեգործութենէն։ Այլ նաեւ՝ յուսով եմք որ Երիզայի միւս գիւղերուն ալ նախանձելի և օրինակելի պիտի հանդիսանան իրենց ազգօգուտ ձեռնարկութեամբը։ Իսկ թէ սոյն փափաքս ու յոյսս իրականութիւն ստանար և եւ մի ուրիշ բարեպատեհ առիթ գալի Ձեզ աւետել սոյն օրինակ բարի ձեռնարկներ և դովելի ջանքեր։

Մ. Վահրամ Թորոսեան

1882 Սեպտ. 25
Յէրկան գիւղ
Եկեղեցաց

ՆԱԽԹԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ Ի ԿԱՒԿԱՍԻԱ

Մեր Մոսգուայի Պատ. Թղթակիցն իւր վերջին նամակին մէջ մանրամասն տեղեկութիւն տուած էր Կաւկասիոյ նաւթային առեւտրոյն վրայ, և յիշած էր Բագուի Հայ վաճառականաց մրցումը Նէբոլ անուն գործարանատիրոջ մը հետ։ Բագուէն սեպտ. 22 թուով Տփղիսի Մեղու Հայաստանի լրագրին գրուած նամակ մ'ալ այս մասին հետեւեալ հրատարակիչ ծանօթութիւնները կուտայ։

Արդէն ընթերցող հասարակութեան քաջ յայտնի է, որ տեղիս փոտոգէնի (նաւթ*) առեւտուրին անմնախանձելի դրութեան ենթարկուելու պատճառը, տեղիս յայտնի նաւթագործարանատէր Շվէդացի Նոբէլն է։ Սա իւր առեւտուրը մի այնպիսի կատարեալ յարմարութիւնով է շարունակում, որ այժմս մեր՝ թէ՛ Հայ եւ թէ՛ Թիւրք նաւթագործարանատէրներ—փոտոգէնավաճառները անկարող են նրա հետ մրցել առեւտուրի շրջանում, ուստի սրանք մնացել են խոչտանգված ու վերին աստիճանի յուսահատ տրամադրութեան մէջ յուզված։ Օրինակ. Պ. Նոբէլը ունի այժմս Կասպեան ծովի մէջ 15-20 չոգենաւեր—առագաստանաւեր, որոնց միջում անագին (25-35 հազար պուդ) երկաթեայ աւազաններ լինելով փոտոգէնը գործարանից ուղղակի թափվում է նոյն աւազանները եւ այնպէս տանում են մինչեւ Վոլգա գետի ափը։—այն տեղից էլ վերաթափելով մի այլ նաւերի մէջ դարձեալ նոյն յարմարութեամբ տանում են մինչեւ Ռուսաստանի յայտնի քաղաքների երկաթուղիների կայարանները, ուր եւ արտահանում են թէ՛ փոտոգէնակառքերի եւ թէ՛ երկաթեայ աւազանների մէջ եւ ապա սկսում են վաճառել (Բագուից մինչեւ նոյն տեղերը հասցնելը հաշիւ թէ 1 0/0 փչանում է Նոբէլի փոտոգէնը)։

Բայց մեր փոտոգէնավաճառները յիշատակված յարմարութիւններից ոչ մէկը դեռ չունին, նրանք իրանց գործարանում պատրաստված փոտոգէնը տանում են Ռուսաստան վաճառելու տախտակէ տակառների մէջ, այնպէս որ մինչեւ մտադրված տեղը հասցնելը՝ գրեթէ շատ տակառներ դատարկվում են. տակառներից ինչո՞ւ է դուրս կաթում, եւ ի՞նչ է դատարկվելու պատճառը, մի ուրիշ անգամ կը խօսենք։ Պ. Նոբէլը իւր փոտոգէնը վաճառում է այն քաղաքներում օր. պուդը 1 ռուբլի (առանց տակառի) եւ այս մի ռուբլով վաճառած փոտոգէնի իւրաքանչիւր պուդին աշխատում է 35-40 կոպէկ. բայց եթէ մեր վաճառականները վաճառեն իրանց փոտոգէնը նոյն (1 ռ.) գնով, այն ժամանակ իւրաքանչիւր պուդին 35-40 կոպէկ կը վնասվեն։

Ահա՛, բանը ինչո՞ւմն է. մեր փոտոգենավաճառները, որ կամենում են 20 հազար պուդ փոտոգէն տանել Ռուսաստան, 20 հազար պուդի համար անչուշտ պիտի գնեն մի հազար հատ տակառ, իւրաքանչիւր տակառին վճարելով 7-8 ռ.։ Հիմա Ռուսաստանի փոտոգէն գնողները, երբ գնում են մեր վաճառականներից փոտոգէնը, տակառի փողը (7-8 ռ.) չեն հաշվում փոտոգէնի քաշի վերայ, այլ տակառի միջի զուտ (իստակ) փոտոգէնն են հաշվում. օրինակ, եթէ 1 տակառ փոտոգէնի ծանրութիւնն է 20 պուդ, գնողները առաջարկում են նրանց 20 ռուբլ (պուդը 1 ռուբլ) եւ ոչ թէ 27-28 ռուբլ, պուդը 1 ռուբլ 35-40 կոպ.) եւ մի եւ նոյն ժամանակ մատնացոյց են անում Նոբէլի ամենի երկաթեայ աւազանները։ Ուրեմն, եթէ մեր փոտոգենավաճառները սկսեն Նոբէլի վաճառած գնով (1 ռուբլ) ծախել իւրեանց փոտոգէնը՝ կը վնասվեն իւրաքանչիւր պուդին 35-40 կոպէկ։ Հէնց այս տարի արդէն փորձը ցոյց տուաւ։

Ցարդելի ընթերցող, հարցը միայն մի երկաթեայ աւազանի վերայ չէ, որ դուք դաք այն եղրակացութեան թէ՝ իւրաքանչիւր վաճառական մի անդամ մի աւազան պատրաստի Ռուսաստանում եւ այնպէս սկսի Նոբէլի հետը մրցել, այլ հարցը նրա միջումն է, որ մեր վաճառականները պիտի իրանց բոլոր գործերը Նոբէլի գործերի նման յարմարացնեն (ինչպէս յիշատակած ենք) եւ ապա սկսեն նոյն չրջանի մէջ մտնել։

Նոբէլի հարուածից արդէն շատ նաւթագործարանների դռները փակվել են եւ մնացածներն էլ, հա՛ այսօր, էգուց կը դոցեն։ Ցակառագործարանատէրերն էլ հետեւում են թէ՛ թանգ եւ թէ՛ արժան, իրանց տախտակների, տակառների մնացորդները մէկ կերպ ծախել ու այնպէս ազատվել. տակառաչէն վարպետները ժողովելով իրանց կահ կարասիքը՝ այնպէս վազում են Ռուսաստան զընալու (իրանց հայրենիք). այն խանութատէրերը, որոնք օրական վաճառում էին առնուազը 250—300 ռ. ապրանք, այժմս հազիւ թէ 40—50 ռ. վաճառում են, վերջապէս ամբողջ օրեր, եթէ թափառես, թէ՛ շուկաների եւ թէ՛ փողոցների մէջ, հազիւ թէ մի ծիծաղադէմ անհատի պատահես (բացի օդի եւ ծբխախոտ վաճառողներից, որով այս ճգնաժամում հէնց միակ են, որոնց առեւտուրը նախանձելի է)։ Հարց. ինչ է պատճառը այս տխրութեան ու մատանջութեան եւ ինչ է պատճառը որ թէ՛ արհեստաւորները եւ թէ՛ վաճառականները ենթարկուած են այս ճգնաժամին։ Պատ. միակ Նոբէլի առեւտուրի յարմարութիւնը եւ մեր նաւթագործարանատէրերը—փոտոգենավաճառների ագիտութիւնը—անհամաձայնութիւնը եւ անմիութիւնը։ Մեր վաճառականները ներկայ սրատարեկութեան մէջ դեռ մի յոյսով են ապրում եւ իրանք իրանց վնասացած սրտերին սփոփանք են տալիս մի երազով—Նոբէլը մնանկանալու է, եւ դարձեալ մենք յաջող կերպով շարունակելու ենք մեր նաւթի լայն առեւտուրը»։

Ցարդելի ընթերցող, մեր այս թուլամորդ վաճառականների երեւակայական, մնոտի յոյսերը նմանվում են, եթէ չեմ սխալվում, տիեզերահռչակ Մոլլա. Նասրադինի նիհար էշի առածին, որ ասում է՝ «Մի՛ մոռնիլ էշս, գարունը կը գայ, կանաչ խոտ կը բուսնի»։ Պատուելի չփոթված վաճառականներ, մեր յուսահատվիլ, լաւ իմացէք՝ որ մեր բոլոր առեւտուրի ղեկը ձեր (նաւթի ոյժով) ձեռքն է, մեր ամենակարեւոր պիտոյքների պահանջները ձեր գլխի եւ ուղեղի մէջ է պարուակվում, լաւ մտածեցէք եւ այնպէս կատարեալ խորհեցէք — «միութիւն, համաձայնութիւն—ընկերութիւն» կազմեցէք, մի ձայն, մի ոյժ ժողովեցէք, առէք այն վտանգների առաջը, որոնք մեզ սովամահ են սպառնում, հետեւեցէք առանց վհատելու, որ օտարներին (Նոբէլ) հեռացնէք մեր մայրենի երկրից, աշխատեցէք ձեր ձեռը առնել այն անգին (նաւթ) առեւտուրի ղեկը, որը բնութիւնը իւր անսահման առատութիւնով ու բարութիւնով շընորհել է մեր երկրին, եւ վերջապէս աշխատեցէք խելացի միջոցներով օտարներից վրէժխնդիր լինել, ձեզ ու մեզ ճնչողներին մարակելով՝ վնդեղ առեւտուրի լայնածաւալ ասպարէզից, եւ ոչ թէ զբաղուիլ տղայամտութիւնով, ցնդաբանութիւնով,—հա՛ այսօր, էգուց, Նոբէլը կը մնանկանայ եւայլն, դրանք միք երազիլ, սրանցով ձեր ամեն անհրաժեշտ կարիքները չէք կարող լրացնել եւ ի զուր ժամավաճառութիւն կանէք։

Քաջայոյս ենք, որ մեր այս մասնաւոր կերպով արած առաջարկութիւնը յարգանք կը գտնի մեր պտ. փոտոգենավաճառներից։ Կ'սպասենք մի առժամանակ։

Զ—ոմ՝պոլսմ.

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

Կ. ՊՈԼԻՍ 18—25 ՀՈԿՏ.

—=—

ՆԵՐՔԻՆ ԲԵՐՔ

ԹԻՖԹԻՔ.—Պատրաստ՝ 7,500 հակ։ Շաբթուս վաճառում տեղի չունեցաւ։ Գիներն են.—միջին տեսակ՝ 23-23 1/2 ղրուշ. վեր տեսակ՝ 23 3/4-24 ղրուշ հոխան։ Հրապարակը բոլորովին հանդարտ է. հրապարակին վրայ գտնուած սակաւաթիւ գնողք սնմատչելի գիներ կ'առաջարկեն։ Ընդհանրապէս վաճառատերք պինդ կը կենան, բայց գիները թոյլ են։

ԲՈՒՐԴ. — Պատրաստ՝ 90 հակ չը լուացուած, այն է 50 հակ Էնկիւրիւ եւ 40 հակ Էսկի-Շէհիր։ Շաբթուս նըշանակելիք որ եւ է գործ չկայ ոչ Քասապ-պաշիի վրայ, ոչ ալ ներքին բուրդերու վրայ։ Հրապարակը թոյլ է. պատրաստ վաճառաց հոխային 6 3/4 ղրուշ գին կ'առաջարկուի։

ԱՓԻՈՆ. —Շաբթուս վաճառեցաւ 5 մնոուկ Պալը-քէսէր 217 ղրուշի հոխան։ Պատրաստ՝ 400 կոդով։ Հրապարակն հանդարտ է. քիչ գնող կայ. սնուանական գիներն են. — 285-290 ղրուշ. Սելանիք 260 ղրուշ. Էնկիւրիւ 225 ղրուշ. Գարա-հիսար 205 ղրուշ. Պիլեճիք, Պէյ-պազար, Նալը-խան 195-200 ղրուշ. Կէյվէ 200 ղրուշ, եւ ստորին (չըքընմը) 140-150 ղրուշ հոխան։

ԳԱԶԻ ԽԷՅ. — Շաբթուս վաճառեցան 50 պարկ, այն է 8 պարկ վեր տեսակ բնական սպիտակ 30 1/2 ղրուշի, 10 պարկ բնական սպիտակ լաւ 29 ղրուշի, 10 պարկ բնական սպիտակ խառն 20 1/2 ղրուշի, 15 պարկ վեր տեսակ դեղին 17-18 1/2 ղրուշի եւ 7 պարկ ստորին 6 1/2 ղրուշի հոխան։ Պատրաստ 70,000 հոխա. հրապարակն հանդարտ է առ ի չգոյէ գնողաց։ Գիներն անշարժ են եւ թոյլ։

ԳԱՀԻՐԻ.—Շաբթուս 705 պարկ վաճառեցաւ, այն է՝ 30 պարկ կեսարիա ընտիր 9 ղրուշի. 35 պարկ կեսարիա միջին 8 1/2 ղրուշի. 148 պարկ Եոզղատ 8-8 1/4 ղրուշի. 180 պարկ Զիլէ ստորին 7 7/8-8 1/8 ղրուշի. 210 պարկ Զէյթուն 7 1/2-7 3/4 ղրուշի. 102 պարկ Եւդոկիա ստորին 7 1/2-7 3/4 ղրուշի հոխան։ Պատրաստ՝ 582 պարկ, այսպէս 243 պարկ կեսարիա, 195 պարկ Էնկիւրիւ, 68 պարկ Ակն, 24 պարկ Եոզղատ եւ 52 պարկ Եւդոկիա։ Հրապարակն չարունակ բանուկ է եւ լաւ վաճառաց գիներն չարթնուս փոքր ինչ աւելցան։ Էնկիւրիւ՝ 8 3/4 ղրուշ։

ԳԽՏՈՐ.—Պատրաստ՝ 92 պարկ սեւ։ Շաբթուս որ եւ է գործ չեղաւ, թէպէտ եւ գնողք առնուլ կ'ուզեն։ Գիներն են.—սպիտակ 6 1/4-6 1/2 ղրուշ, սեւ 7 1/2 ղրուշ հոխան։

ՄԵՂՐԱՄՈՐ. — Գիներն անփոփոխ մնացին. 17 3/4-18 1/2 ղրուշ հոխան։

ԲԱՄՊԱԿ. — Նոր բերքէն քիչ մը վաճառք, որ Զմիւռնիայէն եկաւ, 8

(1) Որովհետեւ ամենայնիւն կատարեալ եւ արդարակ կը սատնան ամենայնին։

(*). — Գոլորշոյ նէֆթ Եաղը։

La publicité de l'étranger est exclusivement remise à l'Eastern Agency, Constantinople Karakeuy Déirmen Han.

3/8 ղրուշ գին գտաւ։ Հրապարակն առայժմ հանդարտ է. գիներն են.—Զմիւռնին 8 1/4–8 3/4 ղրուշ, Ատանա 7 3/8–7 3/4 ղրուշ։

ԿԱՊԵՐՏ.—Շաբթուս 771 կոտոր վաճառեցաւ, այն է 103 կոտոր Շիրվան 61–80 ֆրանքի կոտորը. 140 կոտոր Քոզաք 45 ֆրանքի. 111 կոտոր Նամազի 22 ֆրանքի կոտորը. 34 կոտոր մեծ Գարապաղ 145 ֆրանքի կոտորը. 36 կոտոր Գարապաղ (քէնարէ) 72 ֆրանքի, 31 կոտոր Զիլէ 160 ֆրանքի կոտորը, եւ զանազանք։ Պատրաստ՝ 4,000 կոտոր. հրապարակն հանդարտ է։

ՄԵՏԱՔՍ.— Շաբթուս վաճառեցաւ 46 հակ, այն է 16 հակ Քուլթայիս 116—127 ղրուշի հոխան (մէճիտիէ). 4 հակ Քուլթ այիս, փոխանցմամբ, 112 ղրուշի հոխան (մէճիտիէ). 3 հակ Նուխա 38–41 ֆրանքի. 9 հակ Խոքանտ 199–210 ղրուշի (ոսկի). 14 հակ Բէշիր եւ զանազանք 32–38 ֆրանքի հոխան։ Պատրաստ՝ 250 հակ այլ եւ այլ տեսակէ։ Հրապարակը բանուկ է, բայց ոչ ակնկալուածին չափ։

ՀՐԱՒԷՐ

ԱՌ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԷՐ ԱԶԳԱՅԻՆՍ

Ազգային Ս. Փրկչի Հիւանդանոցի Որբանոցի հարցաքննութիւնք պիտի կատարին ըստ հետեւեալ կարգացուցի.

Հոկտ. 31. Կ. Հայկաբանութիւն Գ. և Բ. կարգաց գծագրութիւն, գեղագրութիւն, Բնական պատմութիւն, երաժշտութիւն և ժիմնաստիկ.

Նոյեմ. 3. Դշ. Հայկաբանութիւն և Բ. կարգաց գեղագրութիւն և ծագրութիւն.

Նոյեմ. 5. Ուր. Ընտելարանի դասերն Մայրենի լեզու.

Նոյեմ. 7. Կիր. Գաղղիարէն և Ցանկերէն Գ. և Բ. կարգաց, երաժշտութիւն և ժիմնաստիկ.

Նոյեմ. 10. Դշ. Գաղղիարէն Ա. և Բ. կարգաց թուաբանութիւն.

Նոյեմ. 12. Ուր. Կրօնագիտութիւն Ա. և Բ. կարգաց, Մայրենի լեզու և Ցանկերէն.

Նոյեմ. 14. Կիր. Անգղիարէն Գ. և Բ. կարգաց, Թուաբանութիւն, աշխարհագրութիւն, ձայնագրութիւն և ժիմնաստիկ։

Ուստի Հոգաբարձութիւնս հաւասատ է որ՝ ուսումնասէր ազգայինք պիտի բարեհաճին իւրեանց ներկայութեամբն պատուել ի խրախոյս և ի մխիթարութիւն ուսանող մանկտւոյն։

25 Հոկտ. 1882

Դրաս. Ազգ. Հիւ.

ԹՄԲԱԳԻՐ–ՑՆՕՐԷՆ

Կ. Ս. ԻԹԻԽԵԱՆ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՄԱՍԻՍ ԼՐԱԳՐՈՑ

Կ. Պոլիս Ճէլալ պէյ խան

ՖՐԷՏ, ԼԷՅԼԱՆԴ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒԻՐ

Որ կանոնաւորապէս կը բռնէ Լիվերբուլ և Արիւելեան գիծ.

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Ալճերիա	2,500	Ֆալզնիա	3,700
Աստորիա	2,500	Ֆլորինդա	3,700
Անդալուզիա	2,500	Ֆլորիդա	3,700
Արենան	2,500	Իսպերիան	5,500
Արապան	3,700	Իտալիան	5,500
Պալերմա	6,000	Իսպանիա	5,500
Պորտուգալիա	6,000	Լիսպան	2,200
Քորտիլեան	800	Լիսաբան	2,500
Սայրենեան	2,000	Լիսան	800
Տորոն	700	Օքսորդ	700
Լիզբոնէն	3,700	Բէրան	3,800
Ֆոպան	3,700	Վալենսիան	6,800
Ֆոլիրենան	3,700	Վերճինեան	6,800

Ալճերիան չոգենաւը, (նաւապետ Ֆօքս) նոյ. 10ին Լիվերբուլէն կ'սպասուի։

Շաբաթական չոգենաւներու նոր գիծ մը հաստատեցաւ Լիվերբուլի եւ Պոսդընի միջեւ, եւ ստորագրեալս հեղուկէ զատ ուրիշ վաճառք կ'ընդունի օրինաւոր սակագներով։

Ուղեւորներու համար ամէն պէյ-պէյ կ'ընթանան։

Աբելի մոնթրամանութեանց համար դիմել առ ԷՏՈՒԱՐԴ ԼԱՖՈՆԹԷՆ
Գործակալ
Թիւ 34, 35, 36, Եէնի Միսէճի խան, Գալաթիա

Նաւատեարք, Պարոնայք Ֆրէտ, Էյլանտ եւ ընկ. Լիվերբուլ

Գործակալներ՝
Կ. Պոլիս, Էտուարտ Լաֆոնդէն. Ճիպրալդար, Պ. Պ. Քարվէր Եղբարք. Ալեքսանդրիա, Կ. Լ. Վահման եւ ընկ. Մալթա, Ա. Քամիլերի. Շիրա, Ա. Մ. Մավրոկորդատոյ. Զմիւռնիա. Պ. Ուիգոյ եւ ընկ.

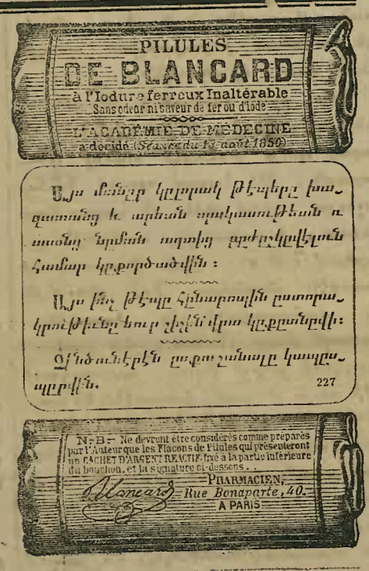

Ա. Զ. Դ.

Արնավուտ քէօյի մէջ երկու տունք կան ծախու, վերաբերեալ Տ. Ժ. եւ Ն. Վուրոյ եղբարց։

Ով որ այս տուներէն մին կամ երկուքն ալ գնել ուզէ, պէտք է դիմէ նոյն գիւղն առ Տ. Թէոտոր Քացիկայ։ եւ անոր հետ խօսի։ 24—19

ՔԻԻՆԱՐՏ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒԻՐ

Որ կանոնաւորապէս կը բռնէ Լիվերբուլ և Մէջերրանական գիծ.

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Ալճերիա	3,000	Շերզոսրէ	2,000
Աստրա	3,000	Նոնրի	2,000
Մալթա	3,000	Պալերմ	1,200
Մարսիլիա	3,000	Պրէմիէշ Քուին	1,200
Բալերա	3,000	Օրանիա	7,000
Սմիրնա	3,000	Բալանիա	5,000
Սարտինիա	3,000	Սեֆալոնիա	5,000
Սիսիլիա	3,000	Սերբիա	7,800
Պոնտիչերի	3,800	Կալաբրիա	4,000
Թունիզ	3,000	Քորսիկանիա	4,700
Տեղերաց	2,500	Սիդոն	4,600
Քեզոար	2,500	Պորտիչ	4,600
Մարսէյ	2,500	Բարդիա	3,200
Թրիպոլիտանիա	2,500		

Մարսիլիան չոգենաւը (նաւապետ՝ Ուլֆէնտրն) Լիվերբուլէն հոս կը սպասուի դէպ ի 15 նոյեմբերի։

Ստորագրեալս արտօնութիւն ունի ճանրորդ եւ վաճառք ընդունիլ Նիս Եորքի եւ Պոսդընի, ինչպէս նաեւ Միացեալ–Նահանգաց ուրիշ կողմերուն համար օրինաւոր սակագներով։

Դիմել առ
ԹՈՄԱՍ Զ. ՃՈԼԻ, Գործակատար.
Թիւ 1 Քիւչիւք Հալիլ փաշա խան Գալաթիա։

Ցնօրէնք ընկերութեան
ՊԷՐՆՍ Եի ՄԱՔԻՎԸՐ
1, Ռիմֆորտ Սթ. Լիվերբուլ։

ՄՈՍ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ԼԻՎԷՐԷՈՒԼ ԵՒ ՄԷՋԵՐՐԱԿԱՆ ԴԻՆ ԲԱՆՈՂ ՇՈՒԷՆԱՒԻՐ

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Քանբէոս	4,200	Ուլէրիա	3,000
Ֆրան	4,000	Նէքրիա	3,000
Օսմանլի	4,000	Բէրա	3,000
Սէնտրէա	3,250	Իլլի	2,600
Թէպէ	3,250	Աղանդրէա	1,700
Մոխալա	3,250	Լարնաքա	800
Նէրա	3,250	Օլիմպա	800
Մարսիլիա	3,250	Սէրեզ	750

Իզմիր (կամ Ա.յազմ) չոգենաւը (նաւապետ Օուրն) նաւանգիստս հասաւ, եւ իր ծանոյց պիտի մեկնի Լիվերբուլ երթալու համար։

Բէրա չոգենաւը նոյեմբեր 9ին Լիվերբուլէն կ'սպասուի։

Վերոյիշեալ չոգենաւք չքեղապէս յարդարուած են ճանրորդներու համար։

Դիմել առ Ժ. Թ. ՈՒԻԹՕՒ եւ ԸՆԿ.
Գործակատար
Մէյտանլրդ սոգագ, Պոլիս
կամ առ Պ. ՆԷՎԻՅԼ Է. ՄԱԼԹԱՍ
Թիւ 1 եւ 3, Նարլեան խան, Վոյվոտա փողոց, Գալաթա.

Ցնօրէնութիւն, Լիվերբուլ,
ՃԷՅՄՍ ՄՈՍ եւ ԸՆԿ.
31, Ճէյմս Սթրիդ, Լիվերբուլ։

Գործակատարներ՝

Ալեքսանդրիա	Ռ. Ճ. Մոս եւ Ընկ.
Պէրութ	Ց. Բաթթարաքի
Կ. Պոլիս	Ց. Վ. Ուիթոլ եւ Ընկ.
Դարդանէլ	Ֆրանք Քալվերթ
Ճիպրալթար	Սմիթ, Իմոս եւ Ընկ.
Մալթա	Սմիթ եւ Ընկ.
Իզմէնտէրուն	Լէվի, Ֆրանք եւ Ընկ.
Զմիւռնիա	Պ. Ք. Ուիթալ եւ Ընկ.
Շիրա	Ն. Ք. Բէզրոքուլոյ

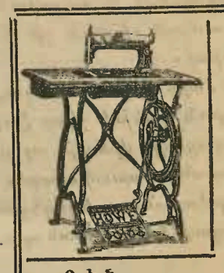

Ա.Զ.Դ

Ա.Ռ. ԴԵՐՁԱԿՍ

ԵՒ ԿՈՇԿԱԿԱՐՍ

4 ԳԻՆ
4 ԼԻՐ. ՕՍՄ.

ՆՈՐ ՄԵՔԵՆԱԾ ԿԱՐԻ Թ. 3
NATALIS
(ՆԱԹԱԼԻՍ)

ԱՄՈՒՐ

ԱՇԽԱՏՈՒԹԻՒՆ ԿԱՆՈՆԱՒՈՐ

Իւր ամէն երկրորդ-ի էրդիրնէ, և վերջին կոպերելոնիամբ։

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՀԱՄԱՐ ՄԹԵՐԱՆՈՅ

Վաճառատուն էմ. ժ. Մէրճանոյ
Հաճօրուլոյ խան 17—կ. Պոլիս
Վոյվոտա փողոց 13—Գալաթիա

ԿԱՐԵՒՈՐ ԱԶԴ

ԴԵՂԱՐԱՆ

Պ. ԵՒ Հ. ՔԻԻԶԻԻՔԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ

Երկար ժամանակէ ի վեր՝ դեղամաճառութեան և դեղագործութեան զբաղելով հասարակութիւնը գոհացնելու համար մեր ձեռքէն եկած ջանքը խնայած չըլլալնիս յայտնի է մեր պատուարժան յաճախորդաց և բոլոր հասարակութեան։ Այս անգամ, մեր յարգոյ յաճախորդաց դիւրութիւն մ'ըլլալու համար դեղարան մը բանալու փափաքելով, չատ տարիներէ ի վեր ամենուն ծանօթ Պոլսոյ Եէնի-Ճամի փողոցի 26 թիւ մթերանոցէն զատ՝ նոյնպէս Կ. Պոլիս կամուրջին դիմացը 77 թիւ «Պ. և Հ. Քիւչիւքեան եղբարք» անուամբ դեղարան և մթերանոց (տէրօղլիթօ) մըն ալ բացած ենք, ուր Ֆրանսայի, Անգլիոյ և Գերմանիոյ քիմիական բաղադրութիւններն ու գանազան դեղերը, մեծ խնամով շինուած, և ամենէն ընտիր տեսակները կը գտնուին և ժամանակով կը ծախուին։ Այսոնցմէ զատ, ամէն տեսակ գործածուած զանազան տեսակ գինի, ազնիւ ձկան իւղ, բոնեաք և ուրիշ ըմպելիք միշտ կը գտնուին, ինչպէս նաեւ ամէն տեսակ գործիքներ։ Եկած դեղագիրք իսկոյն թարմ դեղերով, ժամանակով և մեծ խնամով կը պատրաստուին։ Այսոնցմէ զատ դեղարանին վերնայարկը բժշկաց համար յատուկ տեղ որոշուած ըլլալով, հիւանդութեան մը համար բժշկի հետ խորհրդակցիլ ուզող անձինք, մեր դեղարանը գալով, ամէն կերպով օգուտ կը տեսնեն։

Դարձեալ հռչակաւոր բժիշկ Մեծ. Տօքթ. Արապեանն ալ որ իւր ճարտարութեամբը շատ տարիներէ ի վեր ամենուն ծանօթ եղած է, ամէն կիրակի օր ժամը 4էն մինչև 8 իրեն ներկայացող հիւանդները պիտի բարեհաճի ձրի նայելու. դարձեալ միւս օրերն ալ առաւօտեան ժամը 5էն մինչև 8 մեր դեղարանը գտնուիլը յարգոյ հասարակութեան իմաց կուտանք։

Աշխարհի զարմանալիքը։
Համաշխարհային Մաղի Նորոգիչը.

ՏԻԿԻՆ Ա. Ե. ԱԼԼԷՆԻ

Իրաւունք ինքն իսկ գերածայր կատարելութիւն, որով Լեմն անգամ՝որ ուզուի կինայ մաղերը իրենց առջի գեղեցկութեանը դարձուիլ, ու իրենց թարմ գոյնին ու փայլին վերածուիլ։ Կընորոգէ մաղերուն կենդանութիւնը, ոյժը և աճումը ու։ Ծուռտով մէկդի կ'ընէ թեփը։ Ընման նորոգիչէ մը։ (114 and 116, Southampton Row). Լոնտոն է Նոյնպէս Բարիզ ու Նիս Եօրք։ Կը վաճառուի ամէն սափրիչներու, անոյշ իւղագործներու և անգղիացի դեղագործներու քով։

ՀԱԲՐԱՄԵԿԱՆ ԾԱՂԿԱՓՈՒՆԴ.

ԳԵՂԵՑԿԱՑՈՒՆԵԼՈՒ ՄԱՐՄՆՈՅ ԳՈՅՆԸ
ՄԻՇՏ ԾԱՂԿԱԳԱԳԹԻԹ, ՄԻՇՏ ԹԱՐՄ։

Միակ փորձ մը բաւ է համոզել ամէն Տիկին որ այս ծաղկները կը գերազանցեն ուրիշ որ և է ջուր երեսի փոշի։ Դրանի մը վայրկեանի մէջ երեսի, վզի, թեւերու և ուրիշ որ և է ջուր երեսի փոշի։ Դրանի մը վայրկեանի մէջ երեսի, վզի, թեւերու և ձեռքերու քնքուշ փափկութիւն և մարմարիոնի ճերմկութիւն, հանդերձ լեռկի ձեռքերու քնքուշ փափկութիւն և մարմարիոնի ճերմկութիւն, հանդերձ լեռկի և վարդի անոյշ գունովն ու հոտով։ Մէկդի կ'ընէ թեփը, երեսի ցանը արեւայրուքը, և ամէն բրտութիւն և բիծ։ Գլխաւոր մթերանոցը Լոնտոն է (114 and 116, Southampton Row). Նոյնպէս Բարիզ ու Նիս Եօրք։ Կը վաճառուի սափրիչներու, անոյշ իւղագործներու և անգղիացի դեղագործներու քով։

ԿԵԱՆՔ, ԱՀՈՒՄՆ և ԳԵՂ ՄԱԶԵՐՈՒ։

ՄԷԼԼՐՈՅ

ՄԱԶԵՐՈՒ ՄԵԿ ՀԱՏԻԿ ՆՈՐՈԳԻՉ.

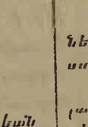

Իր մէջը կը բովանդակէ ամէն յատկութիւնն որով առատ մաղ մը, որ "Ինութեան գեղեցիկ Պսակն" է, կընայ պահպանուիլ ու նորոգուիլ։ Մէլրոզը ներկ չէ։ Մէլրոզը գործածէ, երբ որ մաղերու դէմ ճերմակ խնայ կամ ճերմկիկն։ Մէլրոզ գործածէ, երբ որ մաղերդ սկսին թափիլ և կամ երբ որ թեփոտին։ Կը վաճառուի երկու չափ շիշով, ամէն դեղագործներու քով և անոյշ իւղագործներու։ Գլխաւոր մթերանոցը Լոնտոն է (114, Southampton Row). Նոյնպէս Բարիզ ու Նիս Եօրք։

☞ Տիկին Ա. Ե. Ալլէնի "Համաշխարհային Մաղի Նորոգիչը" "Հարսանեկան Խնամակալունը" և "Մէլրոզ Մաղերու Նորոգիչը" կը վաճառուին։

ԳԱՄԷԼԻԱ

(ՆԱԽԿԻՆ ԿԼՈՒԱՌ)

109 — ԿԱԼԱԴԱ ՍԱՆՏԸՐՔՃԸԼԱՐ ՓՈՂՈՑ — 109

Երբեմն Քօնթի Շահինի եւ յետոյ «Կլուառ» անուամբ մեր վարչութեան ներքեւ գտնուած ծխախոտի գործարանն, այս անգամ կառավարական պաշտօնական ազդարարութեամբ իւր անունն Գամէլիա փոխելով, ըստ նախնոյն ամէն ջան եւ զոհողութիւն չպիտի խնայուի մեր կողմէն աւելի եւս ընդհանրութեան գոհունակութիւնն արժանանալու, եւ նորա ճաշակը լիովին գոհացնելու համար. հետեւաբար կը հրաւիրենք մեր արգոյ յաճախորդներն, որ փութան պատուել սոյն գործարանն, եւ նորա արտադրութեան ազնիւ եւ ընտիր ծխախոտներէ բաղդատելով մեր ձեռքով հաստատեն։

Մասնաւոր խնամով նոր ձեռք բերուած եէնիճէի հատընտիր բերքերուն շնորհիւ յաճախորդք կարող են գտնել մեր քով այնպիսի անխառն եւ զուտ հոտաւէտ ծխախոտ եւ գլանիկներ, որոնց գերազանցութեան չեն կարող հաւասարիլ եւ բաղդատութեան մտնել ուրիշ որ եւ է ծխախոտի արտադրութիւնք։

Թէ Կ. Պոլսէն տրուած եւ թէ դուրսերէն իրկուած յանձնարարութիւնքս. մենայն ճշդութեամբ եւ փութանակի կը կատարուին, ինչ քանակութեամբ որ ըլլան տրուած հրամանները։

Օտար երկիրներէ եկած յանձնարարութիւնք ըստ մաքսային օրինաց պանդրոլի տուրքէ ազատ են։

Մթերանոց, Կալաթա Սանտրգճըլար փողոց թիւ 109։

Մանաճիւղ, Կ. Պոլիս Պալըք–բազար թիւ 165։

ՏԷՄԻՐԳԱՓՈՒԼԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ

ԳԻՆԵՐ

Ծ Խ Ա. Խ Ո Տ

Հին	300 նոց	10	տրամնոց	7 1/2	ղրշնոցն	= Նոր	240 նոց	25	կրամնոց	6	ղրշ
»	200 »	»	»	5	»	= »	160 »	»	»	4	»
»	150 »	»	»	3 3/4	»	= »	120 »	«	»	3	»

Մնացորդ տեսակներն իրենց պանտրոլի վրայ եղած գիներովն։

Ս Ի Կ Ա Ր

Հին	300 նոց	25	հատնոց	7 1/2	ղրշնոց	= Նոր	240 նոց	25	հատնոց	6	ղրշ
»	200 »	»	»	5	»	= »	160 »	»	»	4	»
»	150 »	»	»	3 3/4	»	= »	120 »	»	»	3	»

100 նոր եւ 80 նոցն իրենց նախնի գիներովն։

ՀԱՅԴԵՆԻ ԴԷՄ ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԻՒՆ

NORTH BRITISH AND MERCANTILE
Insurance company
ՆՈՐԹՀ ՊՐԻԹԻՇ ԷՆՏ ՄԷՐՔԸՆԹԱՑԼ
Լոնդրայի և Էտինպուրկի ապահովութեան ընկերութիւն Ա.Դէս Լիմ.

Բաժանորդագրեալ դրամագլուխ	2,000,000
Վճարեալ դրամագլուխ	500,000
Պահեստի դրամ հերդեհի ճիւղէն գոյացեալ	1,218,495–1,718,495
1881ին զուտ հասոյթը	1,024,460

Ստորագրեալք իրենց բազմաթիւ յաճախորդաց և այս քաղաքիս ընդհանուր հասարակութեան կը ծանուցանեն թէ իրենք վերոյիշեալ երկու ընկերութեանց միացեալ գործակատար ընտրուած ըլլալով, այնպիսի դրութեան մը մէջ կը գտնուին, որով հրդեհի դէմ ապահովութեան մեծ դիւրութիւններ կը մատուցանեն։

Ապահովութեանց կարգադրութիւնները կը բաղկանան երկու ընկերութեանց մէջ համեմատական բաժանումէ մը, և այսպէս ապահովութեան և դիրութեան աւելնալովն՝ Ընկերութիւնս ալ կրնայ աւելի մեծագումար ապահովութիւն բաղդատողներու ինքզինք ներկայացնել։

Գրեթէ ամէն կարգի վտանգաւոր ապահովութիւնք կրնան ընդունուիլ, ինչպէս Բերայի, Գալաթայի և Պոլսոյ մէջ, նոյնպէս մօտակայ քաղաքները, գիւղերն ու գաւառները։

MARITIME
Insurance Cie limited of Liverpool
Capital Lt. 500,000
ՄԱՐԻԹԱՑՄ
Ծովային ապահովութեան ընկերութիւն
Դրամագլուխ 500,000 Անգլ. լիրա

Ստորագրեալք, չոգենաւերն և առագաստանաւերն և անոնց մէջի վաճառքներն ու կարասիները խիստ օգտակար պայմաններով ապահովելու իշխանութիւն ստացած են ընկերութեան կողմէ։

Գիներուն և այլոց վրայ տեղեկութիւն ստանալ ուզողք պէտք է դիմեն Գալաթա Քիմիսոն խանի անկիւնը՝ երկրորդ կամուրջին մօտ գտնուող գործակատարն յիշեալ ընկերութեան և Ցնորէն ուրիշ գործառնութեանց
ՊԱՌՈՆԵՐ Ե ՍԵՐՈԲԵԱՆ
Գործակատարն յիշեալ ընկերութեան
ՋՕՀՆ ԲԱՌՆԼ